

EESTI NOORUS

3

„UUS EESTI“

avaldab igapäev tõetruult palju
tarvilikku, sisukat ja huvitavat
kodu ja välismaalt.

**Teadlikul kodanikul on
oma huvides tarvilik lugeda
iga päev „UUS EESTI“**

Vähemalt kolme kuu peale
tellides on „Uus Eesti“ odavam
7 korda nädalas ilmuv ajaleht
Eestis.

Tellimisi võtavad vastu kõik
postiasutused, „Uus Eesti“ kon-
torid ja esindajad üle riigi.

Töösturitel ja ärimeestel on
majanduslikult tasuv avaldada äri
kuulutusi „Uus Eestis, mis levib
igapäev kümnetes tuhandetes ek-
semplaarides ostujõulisele tarvita-
jaskonnale igal pool kogu Eestis.

**Äri edu pandiks on õige reklaam,
õigel kohal ja õigel ajal.**

TALLINNAS, 25. MÄRTSIL 1937

9. AASTAKÄIK

A. H. TAMMSAARE

VAIM JA VÕIM

Tänapäeva nimetame sagedasti ülemineku-ajastuks. Neis sõnus kajastub soov, et tänapäev, nagu ta on, võimalikult pea mööduks, ja tõsiasi, et tänapäev muutub kõik nii kiiresti ja tunduvalt. Paarikümne aastaga on maailmas uueks saanud vaim ja võim. Hiljuti ülistatud läänekultuuri vaimuvabadusest on tehtud vaimuorjus, mille taolist tunti ainult aastasadu tagasi. On nähteid, mis juhatavad meid sinapoole renessansi, trükikunsti leiutamist ja Luteri usupuhastust.

Jah, enne seda valvati ühest keskkohest inimese mõtete, tundmuste ja eluühtumuse järele, sest kusagil oli isik, kes arvas, et tema käes on kõik tõesed — et tema on eksimatu. See oli nii-öelda asjade jumalik ajajärk maa peal, mitte inimlik. Vanade kreeklaste paganlik mõtteteadus katsuti tõmmata katoliku kiriku paenepakule. Kui mitmesuguste asjaolude kokkusattumusel inimese mõte ja tundmus lõpuks ometi kiriklikust kaitsevõrgust läbi murdis ja jumalike asjade asemel hakkas tegelema inimlike asjadega, tõmbas kogu maailm nagu kergendatult hinge tagasi. Vähemalt tundub see tänapäeva inimesele ajaloo valgusel nõnda.

Inimene oli sunnitud iseennast ja maailma vaatlema läbi usulise nõelasilma, vastasel korral ähvardas teda karistus kuni tuleriidani. Ja see ei maksnud ainult igapäevaste surelikku-

de kohta, vaid isegi vürstid ja kuningad said tunda ilmeksimatu paavsti võimu. Polnud tähtis, mis olid kui inimene, vaid mis olid kui katoliiklane. Aga imelik, mida rohkem inimene tegeles jumalike asjadega, mida rohkem ta katsus olla jumalasalane, seda sügavamalt näis ta langevat kõlvatuse-mülkasse. Jumala nimel ühe inimese kätte koondunud võim rikkus elu ja vaimu.

Jumaliku teaduse asemele tõusev inimlik teadus tahtis olla ise vaba ja nõudis ka teistele vabadust. Inimese mõtet, vaimu pidi juhtima mitte inkviitsiooni ja tuleriidaga, vangla ja tapakirvega, vaid õpetamise, seletamise, veenmisega. Sest inimliku teaduse apostlid, humanistid, arvasid, et maailmas ja inimelus ei lähe sellepärast midagi katki, kui ollakse lahkarmumissis. Just inimliku teaduse pooldajad katsusid pöörduda tagasi Lunastaja sõnade juurde: minge kõige maailma ja kuulutage... õpetage...

Üks on ometi kindel: kuulutamise ja õpetamisega ei saada lühikese ajaga nii kaugele kui sundimisega, vägivallega. Inimene allub kergemini võimule kui vaimule. Vaimu tee on väga aeglane, eriti suurte hulkade juures. See on tänapäev nõnda ja oli ka minevikus. Huvitav on seda tähele panna kas või kuulsaima humanisti Erasmuse ja Luteri juures.

Erasmus arvas nagu Lutergi, et ka-

toliku kirik vajab tungivalt uuendust, aga tema mõtles seda saavutada õpetamise, seletamise, veenmisega, millega pöördus mitte hulkade, vaid asjatundjate teadlaste poole. Pealegi kirjutas ta ladina keeles, mis hulkadele võõras. Aja jooksul pidid ikka laiemad ringkonnad hariduse osaliseks saama ja nõnda oleks võinud usupuhastus sündida ilma suuremate vapustusteta, peaaegu nagu iseenesest.

Luter selle vastu arvas, et kõikvõimsa kirikliku korra võib muuta ainult suurte hulkade, kogu rahva abil või teda ei muudeta üldse. Sellepärast tegi ta usupuhastuse küsimuse kohe rahva asjaks ja hakkas sellest rääkima rahva keeles. Pealegi tarvitas ta seda vajalikul korral lihtsalt ja jõhkralt. Ei ta hoolinud Erasmusest ega ühestki teisest, kes manitsesid teda ettevaatusele, kartes muidu raskeid tagajärgi. Luter kinnitas enam kui üks kord, et usupuhastuse tõttu valatud veri tulgu tema kaelale. Seega oli usupuhastus leidnud enesele sama kõhklematu teostaja, kui olid seda puhastamata usu kaitsjadki.

Sellepärast polnud miski ime, kui humanisti Erasmuse kartused täide läksid: usupuhastus, mis algas vaimuvabaduse, inimlikkuse nimel, jõudis tegelikult sinnasamasse, kus oli puhastamata usk oma kirikuga. Vabadus ja inimlikkus kadus, võim kiskus ohjad oma kätte, sest usupuhastus osutus vürstidele mitmeti kasulikuks kaubaks, tulusaks toiminguks, mis suurendas nende maapealist vara.

Ja puhastatud usu tõdesid kaitsti väärdõpetuse puhul ehk veel valjemate abinõudega kui tehti seda puhastamata usu vastu eksides. Erasmuse endagi kohta ütles Luter, et kes selle hävitab, litsub lutika puruks ja see haiseb surnult veel halvemini kui elavalt. Sinna maale oli jõudnud teaduste ja kunstide ning vaimuvabaduse uuestisünd. Tekkinud õhkkond plahvatas kolmekümne-aastaseks sõjaks, mis muutis usupuhastuse kodumaa kõledaks kõrbeks ja ahervarteks, kus elas inimene, kes ei hoolinud ei puhastatud ega puhastamata usust. Arvamuste ja uskude fanatismist võib tõusta ainult häving.

Aga sama humanism, mis hoiatas Luterit fanatismi ja tema tagajärgede eest, ei surnud ei katoliku ega ka Luteri usu survel. Otse selle vastu: inimliku teaduse apostlid nägid usupuhastuse arengu najal liigne kord uuesti, kui väga inimene ja tema vaim vajavad vabadust, kannatlikkust, õpetamist ja kasvatamist, mitte aga võimu käsku või sündi, olgu see võim vaimulik või ilmalik.

Möödunud sajandil jõudis humanistlik vaimuvabadus oma haripunktile ja selle tulemusena näeme kogu tänapäeva kultuuri ja tsivilisatsiooni. Vaba vaim pole muidugi veel kõike andnud, mis meil õigus temalt loota, aga see, mis meil juba käes, peaks vähemalt tema vastu usaldust äratama.

Ometi näeme otse vastupidist: kahtlus vaba vaimu väärtusse võtab aina hoogu. Vaimuvabaduse saavutusi kasutatakse selleks, et vaba vaimu hävitada. Vaba vaimu leiutatud tõdede tulemused on ainult selleks head, et troonile tõsta kas või totraim vale. Kogu maailm kubiseks nagu mingisugusist usupuhastajaist, kes toimivad fanaatikuina. Ja seda kõike tehakse vaimu puhastamise nimel.

Nõnda on loomulik, et leidub neid, kes ennustavad humanistliku vaimuvabaduse ja liberalismi jäädavat loojangut läänekultuuri arengus. Sellejuures unustatakse, et pole ometi esimene kord, kus võim rõhub vaimu. Täni pole ta teda lõplikult lüüa ega murda suutnud, küllap ajab ta enda nüüdki uuesti sirgu. Kui aga ometi vastupidine peaks tõestuma, noh, siis tuleb oodata läänekultuuri kadu.

Aga vaim ise peaks viimne olema, kes seda kellelegi, kas või võimulegi, võiks ette heita, sest vaim ise ju oma suures vabaduses on hulkadele ja nende juhtidele need vahendid kätte andnud, milledega teda ennast tänapäev hävitatakse. Võiks peaaegu öelda: vaim teostab praegu enesetappu, sest ta on aru kaotanud.

Arutus oli seegi, kui vaim humanismi algusest saadik uskus, et haridus muudab inimese loomuse, ohjeldab tema kired ja ihad. Vaim rõõmutses otse tänapäevani, et las saavad töötama rotatsioonid, kinod ja raadiod, sa-

jadtuhanded, miljonid aparaadid, siis taltsutama looma, murdja inimeses, aga nüüd kasutatakse neid lugematuid aparaate just selle taltsutatava murdja kasvatamiseks ja õrritamiseks. Vaim oma vabaduses uskus, et inimene armastab üle kõige tõde, aga küsimuses pole ei tõde ega vale, vaid ainuüksi — mis kasulik. Tõde isegi pole üldse muud kui see, mis kasulik, nõnda kinnitatakse tänapäev vaimu enda suu läbi. Vaim on iseenda käes ummikus

ja võim ei tee midagi muud, kui kasutab silmapilku. Vaim on saanud loiuks, lõdvaks, vaim on muutunud ostetavaks ja müüdavaks, vaim ei vaja enam niipalju tõde kui kasu, selles on häda. Kes unistab teissugustest aegadest, see unistagu teissugusest vaimust, see on peaasi. Võimuihale peab vastukaaluks tõusma vaimuiha, mis ajab ütlema: ma võin nii, mitte teisiti. Aga vaim võib tänapäev nii ja teisiti.

K. NILÄNDER

VIRU VÄRAV

HUGO LEPIK

HOMMIK

*Juba purskab päikse lõõmav aste
ajupilviist läbi punast tuld,
rohul vastu punab õine kaste,
jahedusest aurab küntud muld.*

*Maailm ärkab kihiseva jõena
elurütm lööb röömus virk ja uus.
Ehk küll tavalise karmi tõena
tundub jälle leib ja kala suus.*

*Tuhandete käte teostustahe
haarab tiivustava elujõu:
Lõikab sahk ja langeb seemnerahe,
taob vasar, paisub lõõtsapõu.*

*Võimsa, meheliku tahteväega
juhhib töödehümne mõtteping.
Kuna sangarliku kindla käega
valmib, vormub inimlooja hing.*

Kaudu ümberhinnangute ja ajaloo õiglaste korrektiivide läheb edasi noorte tee

On öeldud: Vabadussõjas toimus vaistlikult meie rahvas ta vaimu taasvirgumine. Küll enesekaitse korras, kuid ometi nii võimsalt, et see viis eestluse relvade jõul võidule. See ilmnes otse marulises hoos just sõjas landesvääriga. Hiljem see vaim otsekuu suigahtus jälle, tõmbunud harjumuslikult tagasi — koore alla?

Tekib küsimusi: Kas tõesti veel polegi aeg täis, mil meie rahva vaim rahvuslikus tules ka rahupäevil lausa lõõmata võiks? Või polegi see vajalik? — On!

Meie näeme, kuidas kogu maailmas, kaasa arvatud N.-Vene, käib hoogus koondumine rahvusluse ridadesse. Ja on märke, mis laevad arvata, et pärastises rahvaste uues jõukatsumises need, kes on loitud olnud, võivad ehk kannatada rohkem kui eales varemalt. Olukorra nii olles ei jäägi ju siis ka meil loomulikult teist teed, kui et samuti peame mõtlema enesekaitsele — kaudu oma rahva erksana-hoidmise. Õnneks elame päevil, mil meie riik oma nooruse kauneid aastaid tähistab. Noor aga olla, tähendab rinnas tuld kanda. Muidugi. Või millal siis peakski lõõmama tuli rinnas kui mitte nooruse iluaegadel! Ei; tuli põleb meis siiski! Ta vaid leidku endale teed läbi koore — suure rah-

vusliku tule palangule puhkemiseks nii noores kui vanas! —

Riigijuhtide algatusel on praegu käimas nimede eestistamise, kodude kaunistamise ja muud säärased rahvuslikud aktsioonid. Nõutakse kodanikelt omavahelist rabu ja üksmeelt ning selles — loovat eesti tööd. Kirjutagem sellele kõigele alla kui ilusale ja tarvilikule. Ning aidakem seks kõik oma jõukohaselt kaasa, teadmises, et kui see sünnibki eestluse kantsi kindlustamise otsekuu välistöödena, — et siis teha jääb selle kõrval palju tööd koore purustamise suunas nii, et saaks antud võimalused tulele sambana tõusmiseks. —

Noorte päralt on tulevik. Ja mina soovitan just noortel liikuma panna see mõte, mis rahvast uhkusetundel täidab usus ja teadmises, et ta on võrsunud uhkest eesti kannust ja et ta on seega eesti päritolu.

Või pole meil põhjust rõõmu tunda oma põlvnenemisest? Või manab aina muremõtteid esile meie ajalugu?

Eesti rahva ajalugu on neid meil kahjuks seni vähe tähelepanud varasalvi, kust üllatavalt ootamatus ulatuses võime amendada eestluse vaimu väärtusi — vastupidiselt kõigile valesti mõistmiste ja pahade eksituste viljale, mida juhused on meisse seemendanud. Nimelt oleme seni endid asjatult alahinnanud ja endid alahinnata lasknud — oma ajaloo kaudu, pidades seda vaid õõ peegeldajaks sel lihtsal põhjusel, et meie oma ajalugu õieti ei tundnud!

Mõistagi pole ainult meie rahva ajalugu ainsaks abinõuks meie enesetunde parandamise ja kõrgele tõstmise püüdel, toonitan vaid, et ka Eesti ajaloo igatpidi hoolas tundmaõppimine aitab meid tõhusalt — vabane-da pimedate eelarvamuste köidikuist. Peetagu meele, et ajalugugi kirjutavad inimesed, kes sageli seda oma tahte kohaselt kujutavad. Seepärast pole kõik ilmingimata must, mis meile minevikust, kestva enesemõjutuse viljana, on pärandatud sellisena. Aeg on saanud hakata ümberhindama sündmusi ja aegasid kaudu õiglaste ja paremate prillide pimedate eelarvamuste köidikuist, mis vabad suitsukambrite tahmast ja mõisa meeleoludest, ning alata enesemõjutust vastupidises suunas: oleme helge, kangelasrahva poegi!

Tõesti, kui palju teeme endile kahju tänapäevalgi seega, et meie oma ajalugu ei

tunne! Nii meie, pühitsedes uue Otepää linna ristimispäeva, ei tea, et Otepää pole teiskordselt saanud linnaks, vaid kolmandat korda. Meie unustame, et praeguse Otepää ja selle eelkäija eelkäijaks oli Otepää maalinn, suur ja tugev eestluse keskus... Või rääkideski tollest maalinnast meie jälle unustame, et selle asemele tekkis keskajal linn, millel olid prügitatud tänavad, et siit kaudu käis suur kaubatee võõrsile.

See on vaid väike näide sellest, kui vähe austame ja tunneme oma ajalugu. Kui kahjulik aga meile säärane oma ajaloo väike või puudulik tundmine on, näidaku see, kuidas me tänapäevani veel räägime Eesti iseseisvusest, mis nüüd, meie ajal, pärast 700-aastast ööd, olevat tagasi võidetud. Nii ise vassime ja varjutame tõsiasju. Kui viitsime vaadata minevikku hoolikamalt, siis näeme, et Eesti kaotas oma territoriaalse iseseisvuse alles aastal 1561, mil rahu järele 4. juunist s. a. maa põhjapoolne osa läks Rootsi alla ja, lepingu järele 28. novembrist 1561., n.n. Liivimaa ühes Pärnumaaga allutati Poolale. Tollest ajast alates võib rääkida meie maa iseseisvuse kaotamisest. Ja sellepärast jäetagu igasugune jutt 700-aastasest orjaööst. Ainult nii palju on ses „XIII-nda sajandi“ kaotustes tõtt, et alates tollest ajast hakkas meie maale tungima ja siin oma kanda kinnitama — saks.

Kui peatuda sakslaste maale rännaku ja meie kurikuulsa „orjapõlve“ küsimuse juures, siis mõtelgem siingi järele, kas on meil põhjust harrastada edasi kõnelusi „orjusest“ ja „orjadest“ ning „orirahvast“? Teoorjuse töid meile sakslased kaela. Kuid teoorjus ning orjus on erinevad mõisted. Eestlane pole kunagi olnud oma isademaal — Eestis — ori, s. o. ese, asi, õigusteta ja varata isik. Ta oli kogu aeg oma maa, oma talundi pidaja, kel oli õigus seda omandusena evida ja oma õigusjärglasile pärandada! Kõned vastupidisest on eksitus või — vastuvaidlemine mõtetu irisemise nimel.

On äravahetatud kaks Eesti iserahvust — baltlase j. t. kõrval, nimelt eestlased j. n.n. „drelled“. Viimastest on meie ajakirjanduses juba juttu tehtud, kuid kahjuks vähe, nii et üldsus „drelledest“ veel vähe teab.

„Drelled“ olid muistsete eestlaste sõjavangid, päritoluga mitmelt-setmelt maalt. Nende hulgas oli lätlasi, leedulasi, venelasi, rootslasi, taanlasi ja küllap ka sakslasi. Noist moodustus orjade kogu. Sakslased nimetasid neid „drelledeks“, eestlased aga küllap — sulas-

OTT KANGILASKI

„Eesti tamm“

teks“ (orjadeks). Nad pidid orjama eestlast ja eesti talur saatis nad hiljem enda eest mõisat orjama, kui saabus teoorjuse aeg. Muidugi segunesid ajajooksul drelled eestlastega, kuid alles pika peale, sest eestlaste tavaõigus tegi kindlat vahet endi ja drellede vahel ning maa peremehe uhkusetunne ei lubanudki endal ja oma perekonnaliikmel orjadega „tegeleda“. Kahjuks pärastine „talurahva“ seisuse kujunemine sulatas ühte patta eestlased nende drelledega, sest kõik mitteaadlikud ja mittelinlased ristiti vahet tõmbamata lihtsalt „talupoegadeks“.

„Drellede“ ja eestlaste vahel teeb kindlat vahet ka solidne balti õpetlane prof. dr. V. von Seeler, oma Eestimaa õiguse ajaloo, mida ta Tartu Eesti ülikoolis luges.

Meie näeme: eestlased on kogu aeg olnud omas Eestis vabad maapidajad-põldurid, vastupidiselt juttudele õigusteta orjadest. Seda kinnitavad peale muu ka need andmed, mis on säilinud meie talude ajalooest, kust selgub, et näit. ühe esiisa õigusjärglased on

mitusada aastat omanikuna pidanud üht ja sama talu selle omanikuna, kuni tänapäevani. Nii nende talude ajaloost kui ka nende peremeeste perekonnakroonikaist nähtub, kuidas eestlane on olnud vaba ja iseseisev (küll mitte alati poliitiliselt). Seega on meil palju põhjusi oma minevikule hakata vaatama sootuks teisiti, kui see on sündinud kuni viimase ajani. Võime mõelda tagasi oma esivanemaile tõelise uhkusetundega, et neid ei suutnud lõplikult allutada ega alandada ükski võõras võim ja et just säärase tublide meeste ja naiste järeltulijaina püsime meie.

Soovitades eriti noortel kui meie maa tuleviku kandjail niisil oma rahva ajaloole hakata suhtuma teise pilguga ning oma rinnas läidata kustumatu rahvuslik tuli tänutäheks meie esivanemaile nende poolt meile antud päranduse — Eesti kodumaa — eest, mina lõpuks juhin tähelepanu mulkidele, soovitades kõigil võtta neist ühes eeskujul: mina po-

le sulasrahva poegi, olen eestlane! Seda teadmist, näib minule, kannab mulk endas põlvest põlve, küll alateadlikult, aga kindlalt.

Mulgimaal on maa ikka olnud viljakandvaim ja võimaldas hõlpsamini ka muistse mandri-eestlase veremahla ekstrakti säilitamise hõlbustamist. See iidne veri tänapäeval üle kogu nüüdis-Eesti räägib oma annete ja võimete keelt. Kas see pole küllalt tähelepanu vääriv nähe, et paljud ja väga paljud meie avaliku elu tegelased põlvenevad just Sakalamaalt: ikka ühe ja teise perekondlikud niidid ulatuvad otsaga mulgi-valdadesse!.. Siit, Sakalamaalt, valgus üle kogu Eesti laiali tublisid mehi. Seega pole öeldud, nagu oleks tublisid eestlasi teisel vähem leidunud. Seega vaid toonitatakse, kuidas mulgid, kes tänini teevad suurt vahet peremehe ja sulasrahva (drellede!) vahel, oma ammust teadust ja eesti kannust põlvenemise au aimu säilitasid visamalt kui ehk teised. —

Oodakem ära veel kolmkümmend aastat ning Eesti 50-a. omariikluse tähtpäeval meie kindlasti ei tunne äragi oma kodumaa poegi ja meie Eestit — sedavõrd, uskugem, on tolleks ajaks meie rahvuslik areng (kultuur) edenenud ja meie — meie ise ei suuda otsekui uskuda, kuidas korra küll — Eesti iseseisvuse ajal — võidi kõhelda ja kahelda ning tunda end saamatuna ka oma ajaloo ja rahvusküsimuste tundmisel ja hindamisel. Kes teab — ehk oleme siis kaugelt mööda arenenud neis küsimusis ja paljus muus ka omist vendadest põhjas...

Sest meil on tahe arendada ja kindlustada oma rahvuslikku vaimu jõu ja eesti väärtvere abil eestluse kõigutamata kantsiks!

Seks jõudu ning kõigepealt tahet — võtta revideerimisele oma senised ekslikud vaated ka meie minevikule... Kaudu õiglaste korrektiivide — edasi!

G. Naelapea.

Isa ja poja — Rootsi kuninga Johan III-nda ja Poola kuninga Sigismund III-nda — kohtamine Tallinnas a. 1589.

KÕNE NOORUSELE

Mu sõbrad, kõikjal laudakse hümne noorusele. See on hea niiviisi, sest see on tähiseks, et üks rahvas mitte enneaegselt pole vanaks ja kibedaks läinud. Ent mulle näib — andestage, et väljendan seda niiviisi —, nagu alatakse nende hümnidega veidi varakult. Mitte alati ei tee see viiekümneaastastele head, kui neid pühitsetakse, ja kas peaks kahekümneaastased targemad olema kui viiekümneaastased? Mu sõbrad, igale inimesele jõuab kord aeg, mil tal tuleb jätta jumalaga noorpõlve tungi ja hiilgusega. Ainult mõlema soo kõlupead tahavad olla nooremad kui nad on. See on ehk tõsiseim tund iga üksiku elus, sest ta nõuab palju äratundmist, palju loobumist ja väga palju headust.

Tõepoolest ei pöördu enam tagasi, mis kord omati, ja elu vanuspäevil on oma mõrudused nagu talupoja vanuspäevil. Säärasel elutunnil, kui vibu laskub, kui mõök antakse noorisse kätesse, nähakse selgete, jah, isegi prohvettlike silmadega noore sugupõlve teed, kuidas ta võtab alguse meie üksikuks muutuvalt lävelt ja juhib välja uuele kodumaale, mis oli ka meile töötatud, ent millesse me jalad enam ei astu. Ja kuna kõigi noorus nagu minema tormab, tagasi vaatamata, teel, mida leida kõigil aegul kirglikult vaeva on nähtud, vaatame talle järele oma maja lävelt, vaatame tõstetud otsmike, nagu oli kord meil, sädelevaid relvi, nagu kandsime kord meie, lehvivaid lippe, nagu nad kohasid kord meie kohal. Ja meie otsime õnnistust, mida võiksim neile kaasa anda, mis sisaldaks meie endi elu summa ja millest ehk ei hoolitaks, sest nad ei usu, et vajavad sellist õnnistust, ent öeldud peab see siiski saama, et meie silmad võiks hirmuta jälgida tolmu, mis ammu juba on tõusnud nende teel: „Mida inimeses võib armastada”, nii kõneles Zarathustra, „on see, et ta on üleminek ja hukkaminek. Armastan neid, kes ei oska elada teisiti kui hukkaminejaina. Armastan suuri põlgajaid, sest nad on suured austajad ja igatsuse nooled teisele kaldale. Armastan seda, kelle hing

end raiskab. Armastan seda, kes tunneb häbi, kui langeb ta õnne täring. Armastan seda, kes karistab oma jumalat sellepärast, et ta oma jumalat armastab. Armastan kõiki neid, kes on rasked piisad, mis langevad üksikuna tumedast pilvest, mis ripub inimeste kohal. Nad kuulutavad, et tuleb käsk ja hukuvad kuulutajaina.” Nii kõneles Zarathustra.

Olge alandlikud mu sõbrad, mitte inimeste, vaid jumala ees, sest kellele on antud võim, ei painuta ainuüksi, vaid peab ka kõrgendama, mis painutati, ja tänumeel kuulub asjade sekka, mis ei tohi olla ajamuutustest olenev. Ja ärge olge ainult alandlikud, vaid tulge aegajalt maailma kärast tagasi vaikesse metsisse, mis kuuluvad igale noorusele. On vajalik, et kitkutakse ja põletatakse, kui umbrohi on kaua õitsenud, ent on samuti vajalik, et küntakse ja külvatakse, ja alati saadab neid pühasid toiminguid maakera vaikus. „Andke neile, kes on näljased,” ütleb üks Hiina vanasõna, „oma riisist. Andke neile, kes kannatavad, oma südameist!”

Ma ei tea, millest kõnelevad luuletajad, kes kord pärast mind seisavad sel kohal. Ent tahaksin loota, et ka nemad kõnelevad sellest vaikesest, kuna see on ruum või peaks olema ruum, kust nad tulevad, ja ükski ei saa hingata ruumis, mis talle on võõras. Kõnelesin kord ühes kirjas ühele noorele luuletaja kutsumusest ja ütlesin sellest, et luuletajale on kohane vaikselt elada kodumaal, nagu elab sulane oma kambris, ja kuna peremehe majas põlevad tuled, valvab tema loomade ja põldude une üle, ja kõik, mis ta võib võita, on, et ta hing kattub hommikul armu kastega nagu Kiideoni lambanahk, mille see iõi oma telgi ukse külge.

See on sama, mis mul on ütelda teile, kes ma olen lõpul, sest mõlemad on kutsutud üheks ja samaks, nii luuletaja kui noorsugu. Säilitada vaikust, uuendada seda, mis on väsinud, austada seda, mis on suur, armastada seda, mis kannatab.

Tõlkinud Meta Grünfeldt

NOBELI LAUREAATE

Verner v. Heidenstam: Karl XII sõjakaaslased (1 köites)

Sinclair Lewis: Martin Arrowsmith (1 köites)

Henrik Pontoppidan: Surnute riik (2 köites)

Eugene O'Neill: Kariibide kuu (1 köites)

Anatole France: Punane liilia (1 köites)

Luigi Pirandello: Vana jumal (1 köites)

Gerhart Hauptmann: Atlantis (1 köites)

Björnsterne Björnson: Mary (1 köites)

John Galsworthy: Üle piiri (1 köites)

Henrik Sienkiewicz: triloogia:

Pan Volodyjowski (1 köites)

Tule ja möögaga (2 köites)

Uputus (2 köites)

10

15

AUTORIT

III SARI

KÖITES

Eeltellijaile 25. märtsini 1937. eriti soodustatud hinnad:

kohemaksetavas rahas Kr. **24** (saatekulud kannab kirjastus)

Järelmaksuga 4 osas Kr. **25** (saatekulud kannab tellija)

25. III — 5 krooni, 20. IV — 5 krooni, 20. V — 10 krooni, 20. VI — 5 krooni.

Kalingurköide (seljatr. kullaga) eeltellijaile ainult 9 krooni sarjalt kallim, järelmaks vastavalt 5 krooni + 9 krooni + 10 krooni + 10 krooni.

N.L. 3. sari on üle 6500 lk. suur (senised üle 6000 lk.) ja trükitakse samal halfpaberil nagu eelmisedki sarjad, kaaned — hõbedasel kartongil neljas variandis.

K-Ü. „LOODUS“, Tartu

Postkast 66

Posti jooksev arve 2055

Telefon 4-35

Rippumatus

(Järg.)

Kevad tuli:

Erilise pineva meeleheaga, mis ei takistanud ta lakkamatut ootamist, jälgis Siiri lume aeglast sulamist. Esmakordselt ta tajus kui armsana võib inimesele tunduda isegi must paljas, äsja lume alt vabanenud maa, mõistis imelist elavust veel talvisena näivas metsas ja tundis ennastki haaratuna kõige ebamäärasesse ärkuseaimesse, sillerdavasse elutugevuse eelrõõmu.

„Võibolla jääb see mu ainukeseks kodukevadeks,” mõtles ta ajuti kurvalt sellesse rõõmu ja esmakordselt talus raskesti teadmist, et kõikide ta soovide kohaselt see pidigi jääma ainukeseks...

Kevad tõi enesega nii palju töid ja tegevusi, et Siiri kergendustundega lükkas edasi saatuse — kodust lahkumise. Kõik päevad olid täidetud lihtsa elamiserõõmuga. „Kas ma tunnen seda üldse hiljem veel...”

Suvi ja uus varasügis muutusid nagu kestvaks pidutsemiseks, millest teadlikult nauditi igat hetke — väsimust, higi ja ülepingutustki. „Kaur ei saa vist ialgi teada, kui väga vanem õde armastas oma kodu...”

Viimaks lõppesid põllu- ja aasatööd ja uuesti alustas Siiri oma passiivset kohaotsimist. Tunne, et ta oma lihaste jõul vähimatki ei suuda teha tagajärgede saavutamiseks, muutis rammetuks. Kui ta ometi elaks linnas! — vast saaks ta siis, kas või asutusest asutusse käies tööd otsimas, rakendada oma tegutsemisindu. — „Linnas elamine nõuab raha, seda peaks küsima isalt ja võibolla tuleb istuda säälgil kuid töötä tegevusetu... Kaur vast mõtleb, et mulle meeldibki selline elu...”

Lahendus tuli linnaselava kooliõe küllakutsega.

„See aeg peab olema otsustav!” mõtles Siiri sõidupiletit lunastades ja piineldes sellegi kulutuse pärast. „Ma ei tohi sõita koju endistes tingimustes. Edaspidi tahan kulutada oma raha!”

Linnas aga valdas teda ääretusehirm. Kas ta tõesti peab hakkama asutusest asutusse käima ja end pakkuma? Kontoritööle? — „Vajate kontoritööjõudu? — Ma tuln vaatama, kas vajate vast kontoritööjõudu.” Kojamehekohta võiks nii otsida!

Jälle läksid päevad väga kiresti ja Siiri kartis, et ta siiski midagi saavutamata peab koju pöörduma. Peaaegu meeleheitliku lootuse riputas ta sellepärast ühele moeari kuulutusele, milles teatati vajavatvat õpilast kauplusesse ja töökotta. See polnud kindlasti midagi säärast, millest tema oleks unistanud aga see oli ainukene nõrk lootus mingiks kohahakatusmaks.

Läbirääkimistele oli palutud ilmuda isiklikult. Siiri oli kohal ammu enne määratud aega ja jälgis kasvava lootusega järjest uute noorte tütarlaste kohalevoolu...

Ka kaupluseomanikku näis nende hulk lõbustavat. Siiri meelest oli otse alatus sellisel hetkel nii lõbustatult naerda. Ent see lõbusus tuli temale kasuks.

„No, kelle teist ma siis võtma pean?” ütles muhelev kaupmees.

„Minu!” pahvatas Siiri.

Pärast kulus tal tükk aega taipamiseks, et see äkiline impulsiivne karje oligi otsustanud valiku.

„Või siis nii tüdinenud olid juba maaelust!” ütles isa kui maale sõitnud Siiri tõttas talle jutustama oma uudiseid. Toon millega ta ütles seda, sisendas Siirilegi veende, et ta tõesti on tänamatu tütar. Muidugi ei keeldunud isa teda toetamast nende kuude vältel, mil ta veel palgatuna pidi teenima, näis et vanemad üldse ei oleks tahtnud tema eest hoolitsemast lakata ja et neid haavasidki ta püüded rippumatusel.

Kodus võttis ema kohe tütre garderoobi täpsemale uurimisele. Osa pesu pesti veel samal õhtul, mõned esemed vajasisid parandust.

„Su kalossid on vanad — pead kohe uued muretsema! Ka palitu on lühikeseks ja vanaks jäänud, aga sellega peab veel veidi käima. Pole jõutud selle jaoks raha varuda, maal oleks ta veel selle talve aidanud. Ja kingad! Nendega oled sa juba kaks aastat käinud — ühel päeval lagunevad nad sulle jalga ära ja mis saab siis?! Selle raha peab ikka saama, et sulle kohe kingad osta. Ja kaks paari uusi sukki tingimata! — Kahju, et su minek nii järsku tuli!... Sinu õösärgid...”

„Ema, mis sina nüüd enam! Las ma nüüd muretse isese... Otsin omale korteri ja varsti hakkab palka saama — küll ma saan, mida vajan. Ma ei taha, et te minu eest muretsete! Olete seda küllalt teinud — ja Kaur-Merike jäävad teile ju ikka. Kui ma algul paar kuud läbi saaksin — kindlasti läheb pärast kõik hästi!”

„Sina, laps, ei tea veel, kuidas sul läheb. Küll sa eluajal jõuad veel muretse ja hoolitseda küllalt! Nüüd aga vaatame veel meie, et sa järje peale saaksid.”

Teiste teada uinujana voodis, puhkesid Siiri meelekibedused pisaraiks. „Ma ei saa vabaks! Ma pean taluma, et vanemad vaevavad end minu eest hoolitsemisega. — Ma mõtlesin, et teenistuse leides ostan isale iga kuu neli pakki poetubakat ja emale suure leivalõikamise noa, mida ta nii kaua on soovunud... Kui palju nugasid saaks ühe paari kingade hinnast!”

Linnaelu tõi enesega muresid, millistele Siiri mõteldagi polnud osanud.

Ta viis maalt terve söögiisu kaasa ja märkas esimeste päevade järele hirmuga, kui palju ta kulutas söömisele. Kõikide kalkulaatsioonide kohaselt ei tohtinud ta isegi palgalisena nii palju süüa — kui tahtis säästa isale tubakaraha. Isale iga kuu neli pakki poetubakat osta oli aga saanud peaaegu ta elumõtteks, sest tema koolitamisel oli isa kokkuhoiu mõttes üle läinud „pinutaguse” suitsetamisele. See oli Siiri suur auvõlg.

Kangelaslikult oma isuga võideldes hakkas ta vähendama igapäevaseid toidunorme ja sõi

peasjalikult veel vaid seda, mis talle oma talu saadustest kaasa oli antud. Neistki aineist müüs ta veel või ja munad naaberkorteris perenaisele ja ostis saadud raha eest leiba. Öhtuti ta aitas sama perenaise lapsi koolitöodes ja rõõmustas väikese tasu üle, mida ta koduste ees paisutas kümnekordseks. See pidi seletama ka iga nädalaga vähenevaid kulutus, mille katet pidi paluma vanematelt. — „Veel veidi ja ma hakkas saama palka ning ei vaja enam midagi!”

Ei kulunud palju aega kuni Siiri vandenud, et tal enam kuigi palju õppida pole ses väikeses äris. See suurendas lootusi palgatulekule, seda enam, et äriruum ikka sagedamini tükiks ajaks jäeti ainult tema hoolde perenaise poolt, kes oli seltskondliku iseloomuga. Kindlasti usaldati ta müügitalenti.

Sellepärast imestas Siiri, et kuude möödudes ikkagi veel ei tehtud juttugi töötasust ja et temagi arad vihjed sellele jäeti tähelepannemata. Kodustele ta valetas, et perenaine hindab ta tööd ajuti väiksemate tasusummadega, et nende omavahelised suhted on parimad ja et tema töökohaks on kõige hurmavam väike pood terves linnas. See pidi rahustama vanemaid ja seletama, miks ta kulutused veelgi vähenesid. Ise oli ta uhke ja rõõmus, et vajas päev-päevalt ikka väiksemat toidunormi oma tarvete rahuldamiseks — seda enam, et endine piinav näljatunne oli aset annud täielikule isutusele. Hommikul ei söönud ta midagi ja kaasavõetud paljas leivatükk oli nii vastik ja kuiv suus, et ta seda parimalgi tahtmisel alla ei suutnud neelata. Koju jõudes oli ta siis liialt tülpunud korraliku lõuna valmistamiseks ning leppis vaid teega, mida korteriperenaine tema palvel seni sooja hoidis. Alles õhtuks keetis ta omale midagi sooja.

Ta teadis, et selline toitmine mõjub häirivalt tervisele — aga tema ei jätkka seda ju kaua! Kui ta ise hakkab palka saama, läheb ta mõnikord restorani sööma...

Uhel päeval minestus Siiri perenaise suureks hirmuks äris, teinekord kordus sama kodus. Teda ei juletud enam üksinda poodi jätta — kui ta veel juhtub minestuma, kes teab milline isik võib poodi sattuda ja mida korda saata. Siiri oli hirmul, et ta nüüd vallandatakse ja katsus end kosutada. Ent ta ei tahtnud süüta!

Neil päivil tuli ema linna ja kohkus kurnatud ja kahvatut tüdruku nähes. Ka või ning munade jälile sai ta ja küll vist aimas olukorda äris, kuhu enam ei lasknudki tüdruku. Juba järgmisel päeval sõitsid nad maale ja Siiri elas uuesti üle läheneva kevade võlud kogedes imelist tervist ja jõudu, mida temagi aamatus uutest kevadtunnetest.

Tal polnud aga hetkekski saanud rippumatuks ja nüüd ta häbenes tahtagi saada selles niipea.

Siiski läks Siiri ka järgmisel talvel linna — teenijana ja müüjana vürtsipoepidajate juurde. Seegi koht ei meeldinud vanematele, kuid Siiri lootis, et linnas elades tal on kergemaid võimalusi ka teistsuguse teenistuse leidmiseks. Pealegi pidi ta teenistuskohalt peale väikese palga saama ka prii korteri ja söögi, nii et kodustel polnud tarvis teda jälle nälgimas karta.

Nüüd oli Siiri rippumatu ja omal jalgel — isegi perenaise ajutine porisemine ja liig-nõudlikkus ei seganud teda, sest see kuulus elukutse juurde. Paar korda kinkis ta juba isale tubakapakigi...

Kui Siiri oli juba mõned kuud linnas elanud, haigestus ta ema raskesti ja tütar pidi taas sõitma koju, et võtta enesele perenaisekohused. Need osutusid pealegi võrdlemisi mure-riikkaiks, sest kuigi Siirikene ka varem kodus olles end toimetamisest kõrvale ei hoidnud, toimis ta siis alati ema juhatuse järele kultatamata seejuures oma hoolt või muret. Nüüd pidi ootamatult kõike ise otsustama ja juhutama mõnikord tüdrukutki, kes oli Siirist veelgi noorem ja elas talus alles lühikest aega.

Näis varsti, et Siiri seekord on leidnud hoopis isetaolise kodu, kuna ta nüüd nägi seda hoopis moondununa oma uuel vaatekohalt temale lähenedes. Perenaiselik vastutusest võtus paisus peagi uhkeks õnneks ja lapse laialivalguse armastus kodu vastu sai pereemalikuks armastuseks kõikide hoolitsust vajavate omaste, inimeste, loomade ning asjade vastu eraldi. Nähes loomi laudas kiinduvat oma hoolitsejasse ning õppides tundma iga üksiku primitiivset iseloomu ja selle omapäraseid avaldusi, hellus Siiri sellest mingi koomilise kaastundega. Vasikaid jootes kõneles ta nendega hellalt, kuna nemad emadest lahutatutena kõige kibedamini kannatama pidid inimeste egoistlike määruste pärast, ja oli tõelikuks emalikuks hoolitsejaks lammase ema poolt põlatud tallepaarile. Sageli oli vastumeelt üldse laudast lahkudagi, kuigi majas ootasid hädavajalised tööd ja laudas kõik toimetused juba õigendatult.

Tuli kevad ja hoolitsejaarmastust pidi laiendama aiade ja taluümbrusele. Kõikjal seni nautinud vaid üldmuljeid, laialdasi ilusaad vaateid põllule, heinamaale ja mustavale metsamüürile, tutvus Siiri nüüd ligemalt maa enesega, mis oli samuti saanud ta hooldatavaks ja haritavaks. Ta oli varemgi tunnustanud sõrme-küüsi valutamas sinna alla tunginud mullast, ent esmakordselt see tunne oli pühendatud kavatsusist ja kujutlusist, mida nüüd sidus oma tööga. See oli ülem kui töötamine ainult töötamise pärast, millist Siiri tundis seni.

Enam tuli haiglast ning lamas kahvatuna tagaotsa. Sageli tõmbas ta mööduva vanema tütre oma juure, silitas ta käsi ja lausus haletsevalt: „Vaene laps, küll sa nüüd vist oled väsinud ja tüdinunud!” Pöördudes seina poole mõtles ta üksinduses pikki kurbi mõtteid, seoses Siiri ennastalgavusega ja selle vähesega, mida nad talle praegu suudavad pakuda, kehvununa tema haigusega seotud kuludest. „Vaene laps, et ta üldse veel julgeb oma kulunud mantliga Parmoale minna!...”

Siiri lahkuski harva kodust, ka siis, kui ema paranemise edenedes ta oli muutunudki juba vabamaks. Eriti Parmoale minekuid ta vältis, sest talle oli siiski valus, kui kauplusteski tema kulunud mantlit koheldi haavava ükskõiksusega, selle südamekõiksusega võrreldes, millega koheldi pareminiriietatud haritud tütarlapsi.

Parmoja eliit seisis linnalises ja eemal-hoidvana ümbruse põlise maamehelikkuse keskel. Nende pärast Siiri hakkas sellel kevadel

vihkama kõike linnalist, sidudes seda kõige pinnapealse ja kergemeelsega. Pidi aga tema siis tõesti minema linna ja muutuma sääl samasuguseks preilikks kui...

Ta oleks nii meeleldi jäänud maale ja näidanud kõigile, et ta eelistab sinise elu lihtsust meelitavale kerge elu kassikullale. Kodusse jäämine tähendaks aga loobumist kõigist seniseist unelmaist ja ometi vanemate hoolitsuse alla jäämist. Kaur kasvab ja tahab kord asutada perekonna — temalegi ei meeldiks see, kui Siiri siis veel vanemate juures elaks.

Siiri peab end tegema rippumatuks ja ainuke võimalus selleks oli linnaminek! Mõte linnaminekule muutus aga üha vastumeelsemaks, võibolla sellepärast, et temale vaadati kui järjest liginevale paratamatusele. Jääda koju, polnud unistades ka lõpuks oluline, üha kindlamaks muutus soov siduda end maaga, loomadega ja aastaaegade vankumatu kindlusega möödumise korrapärasusega.

„Abielluda põllumehega!” Siiri tegeles selle mõttega pidevalt. Küll talle vist leiduks kosilasi ümbruskonnast, aga... Kunagi veel polnud tal olnud mahti õppida kedagi armastama ja kui ta nüüd armastuseta seoks end kellegagi ja hiljem peaks kahetsema!...

„Ma tahan olla rippumatu ja jääda selleks aga nüüd ma ei teagi kuidas ma saan seda olla!”

A. Dambrauskaite, Leedu Riikliku ooperi primadonna, esines Tallinnas 27. II 37 ÜENU Kirjandusrühma õhtul

Kui ta nüüd läheb linna, siis tseb ta seda olukordade sunnil, vastu oma paremat tõekspidamist. Maale jäämine tähendaks rippuvust vanemaist ja hiljem vennast ja alandavat tunnet, et vajalikke elutarbeid peab võtma omastelt — kuigi nende eest oleks ka küllalt töötatud. Abiellumine perenaiseks saamiseks, tähendaks võtta omalt võimalus vabaks armastuseks, mis siiski kord võib tulla — ja ta poleks vähemalt selles suhtes ikkagi rippumatu! Astuda teenistusse võõrasse tallu — sellele ei suutnud ta mõeldagi, kuigi polnud mõeldavat põhjust häbeneda sellekski saamast. Ega ta mõtetki pole veel rippumatud, vaid seotud vanade eelarvamistega, mille pärast ta meeleldi põlanud teisi...

Uus linnaminek jäi ometi ainukeseks võimaluseks, sest see oli kõige loomulikum lahendus ka maailmarahva meelest, kellega ometi tuleb nii palju arvestada!

Kuid rippumatuks?

See küsimus oli nii valus ja otsustuse eel käinud päevad liiga meeleheitlikud. Siiri põlgas ennast ja põlgas teisi, kuna ta ei osanud ega saanud olla ega olnudki rippumatu oma tegudes ning mõtteis ja et ta nii palju mõttes asjade üle, mille lahendus lõpuks ikkagi saab olla vaid üks, mida ta teadnud juba aastaid. Kontoripult ja kaupluselett!

Ent ta tahaks nii väga näidata parmlepalas-tele, et temale ei imponeeri nende hiilgus ja kõneledda sellest, kuidas tundub kui jahe muld elavalt ja hoolitsustvajavalt puudutab töötavaid käsi...

ANTS LAIKMAA

Õiendus

Viimases „E. N-s” loen Ernst Tammsoo kirjutises („Prohvetti. sõnad tulevikku”) järgmist:

„Selle suveöö mälestuseks viimegi Fr. R. Kreutzwaldi pildi all lugeda kord lausunud sõnu: „Kaugelt näen kodu kasvamas!” —

Ei, mitte „selle suveöö mälestuseks” satunud üleval nim. sõnad Kreutzwaldi pildi alla, vaid:

Kui 1903 mälestasime üle maa Kreutzwaldi, maalisin ma (praegu Estonias oleva pildi) Kreutzwaldi, kuidas ta seisab üksinda hommiku hämaruses ja näeb koitu (uut tulevikku) tõusmas. See pilt ei tahtnud olla lihtne portree Kreutzwaldist, vaid ärataja, manitseja usule (mis ärkas selajal, eriti Tallinnas K. Pätsu „Teatajaga” jälle tõusma) ja mul oli vaja pildile vastavat motot, mille leidsin Kalevipojas lehitsedes ja panin pildile alla rõhuks. Sealt hakkasid need siis levinema.

Muide: olin sel ajal tuttav Kreutzwaldi nõo „Heraklidesega”, kes teadis mulle öelda, et Rakvere tammikus töötust andmas olnud (mitte, nagu E. T. kirjutab) Kreutzwald ja Noks, vaid kolmandaks ka Fählman.

Taeblas, 2. 3. 37.

Ruhnlane harpuuni viskamas.

ENDEL VINT

Noorte tänapäeva harrastustest Taanis

Kui meil ja me lõunapoolsetes naaberriikides on noorte vanus noorsooorganisatsioonides eriseadusega kindlaks määratud aastatega, siis Taanis ja teistes Skandinaavia riikides ei kitsenda mingisugused eriseadused ega määrused noorsooorganisatsioonides vanuse taset. Noorsooorganisatsioonides on liikmeteks põlvpükstes poisikesed kui ka auväärse vanaduses hõrrad. Kuid on ka tegutsemas eriorganisatsioonid (skaudid), kellede kodukorrad määritlevad liikmete vanaduse taset, mis vajalik tegevuse ühtlustamiseks ja korraldamiseks.

Tänapäeva Taani on noorsooorganisatsioonidelt võrdlemisi rikas ja kirju. Noored on igalpool tegutsemas koos vanadega ja võib öelda, et on tegutsemas samapalju eritüübilisi enesearenduse noorsooorganisatsioonid nagu neid loodud täisealiste jaoks.

Eri noorsooorganisatsioonid tegutsevad õppivale noorsoole, koolist väljuvatele maa- ja linna noortele ning juba täisikka jõudnud poliitiliselt aktiivsetele noortele.

Neist mitmekesistest noorsooorganisatsioonidest on võimsamad Taani Noorsoo Ühendus, mis sarnaneb struktuurilt ja tegevuselt ÜENÜ-le, koondades oma ümber umbes 35.000 noort, peamiselt kahekümneaastastest ja vanematest

noortest. Selle organisatsiooni kandvamaks aluseks muu tegevuse kõrval on ka kristliku maailmavaate arendamine, kuna juhtiv keskus ja enamus organisatsioonide juhtimistest asub kirikuõpetajate kätes. Selle kõrval on aga väga võimsalt arenenud ka kristlikud noortemeeste ja noortenaiste ühingud, haarates oma liikmeteks küll tuhandeid noori, aga peamiselt linnadest, kus nende tegevus eriti levinud. Kuna Taanis antakse noortele leeriõpetus algkooli viimastes klassides, aastates 14–15, siis sellest vanuse tasemest liitub ka noori tublisti usulise maailmavaatega organisatsioonide liikmeteks.

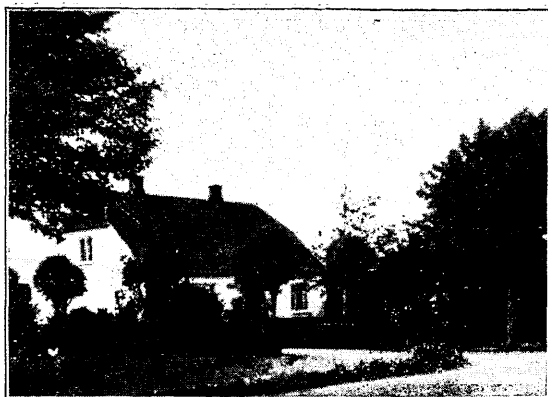
Teine osa noori liitub aga sellest vanuse tasemest „rändlindude“ organisatsiooni, kelle peamiseks ülesandeks on kodumaa tundmaõppimise õhutamise. Tänapäeval on see organisatsioon suutnud oma ümber koondada umbes 30.000 noort, neist üle poole Taani pealinnast, Kopenhaagenist. Kolmandad liituvad maanoorteoorganisatsioonidesse, et tegeleda praktiliste ülesannetega kodutalus ja õppida oma kogemustest celseisvale kutsele. Neid noori töötab aastas 10.000. Neljandad liituvad noorte spordiorganisatsioonidesse, tööliste enesearenduse rühmitustesse, või teistesse mitmekesiste erisihitidega organisatsioonidesse.

On iseloomustav, et Taanis noored ei tegutse koolides mitte ainult koolis tegutsevates noorsoo enesearenduse rühmitustes vaid palju suuremal määral väljaspool kooli eriorganisatsioonides, millest võimsam skautide liikumine. On noored jõudnud pea täisealiseks, siis liituvad nad mitmesugustesse poliitilistesse rühmitustesse, millest suuremad sotsiaaldemokraatide ja konservatiivide noorte pered. Need noored ei ole mitte ainult aktiivsed sõnades, vaid käivad ka demonstratiivselt vormirõivastuses igasugustel poliitilistel koosolekutel ja meeleavaldustel, olles uhked oma organisatsioonide maksvale vormirõivastusele.

Nagu organisatsioonid oma sihtidelt ja eesmärkidelt on erinevad, nii on ka tänapäeva Taani noored huvidelt erinevad. Kui vanemat põlve haaras ja tõmbas kokku igale koosolekule sadades või tuhandetes elav sõna, siis tänapäeval on noorte koosolekutel liitunud sellele kavasse õige tugevalt mitmekesine meelelahutuse ja noortele omase kergemasuuliste küsimuste käsitlemine.

Kandvamaks isetegevuseks on võimlemine nii maal kui linnas. Võimlemise kõrge taseme saavutamiseks on olnud suured ülesanded täita Taani võimlemis-rahvaulikoolidel, kust on väljunud sadasid täisealisi noori, kes töötades mitmekesistel aladel, õige sageli tavaliste ta-

Hekid talude ümbruses, tüüpiline talu-ümbruse kaunistus. Taanis on kõigi talude ümbrused kaunistatud elavaaedadega.

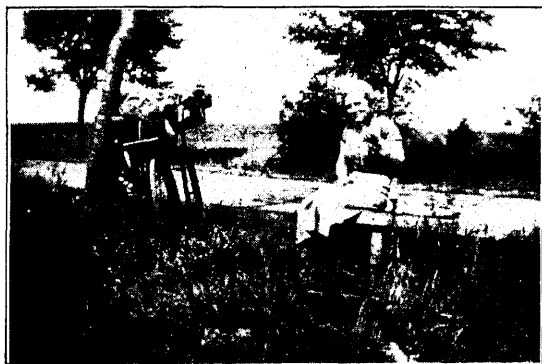
lusulastena, aga õpetavad ümbruskonna noortele ja vanadele võimlemist.

Seltskondliku tegevuse ja enesearenduse võimalused ja eeltingimused on Taanis palju soodsamad kui meil. Aastate jooksul on väljakujunenud komme, et põllutööd lõpetatakse põllul kell 6 ja koduses majapidamises kell 7 õhtul, seega võimalus ajalt kõigil meestel olla rahvamajas võimlemas kell 8 ja naisperel kell 9 õhtul. Võimlemise harjutused algavad täpselt ja vältavad ainult üks tund korraga kaks korda nädalas. Et oleks võimalus tööd lõpetada põllul kell 6, see on samal ajal kui linnas ja tööstustes, seks on söögipausid lühendatud hommikusöögil poole tunnile ja lõunasöögil tunnile. Neis kohtades, kus on põllumajanduse arengu tase madalam või ei tarvitata võõrast tööjõudu, seal töötatakse sageli ka üle kella 6 õhtul põldudel, aga neil päevil, mil on võimlemisharjutused rahvamajas või mõned koosolekud, lõpetatakse töö kella 6-ks õhtul põllul ja kella seitsmeks koduses majapidamises, et oleks võimalus kavatsatud algatusest osavõtta. Kuna on igas majapidamises ja perekonnas pea igal perekonna liikmel jalgratas, siis ei tee raskusi ega nõua ka kuigi palju aega kodust asfaltsiledatel või korralikult kivikiljustikuga

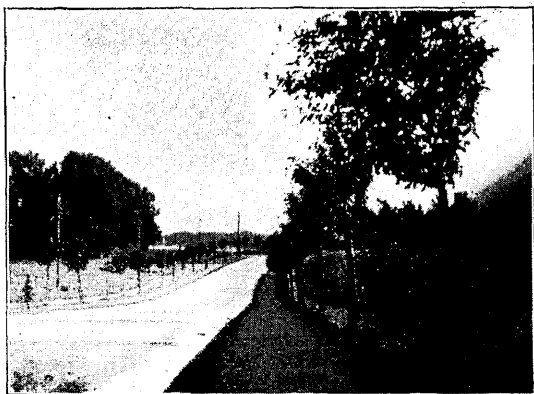
kruusatud teedel sõita rahvamajja koosolekutele või harjutustele.

On huvitav märkida, et Taanis noorte kogumised teatud noorsoopäevadele ja koosolekutele või pidustustele, kui kaugused ei ole väga suured, toimuvad jalgratastel. Kogumiseks on noored organiseeritud teatud piirkondade kaudu tervikuliselt pereks ning siis liiguvad noored jalgratastel riigi ja oma organisatsiooni lippudega määratud sihtkohtadesse.

Õppereisid on Taani noortel tänapäeval suuremaks harrastuseks. Noorte organisatsioonide õppereisid, kui neis on liikmed alla 20 aasta vanuse on enamuses ainult päevalised ning teatud ringkondades need organiseeritakse kõik samal päeval, kusjuures kõik õppereisist osavõtjad õhtul kella kuueks või seitsmeks jõuavad teatud sihtkohta, kus neil on ühine koosviibimine, kohvijoomine, päevakohased kõned, ettekanded ja meelelahutus. Säärane koosviibimine vältab paar-kolm tundi ja siis sõidavad kõik jälle koju tagasi. Nii viisi organiseeritud õppereisidest võtab korraga osa 6—10 autobussi täit noori, kes igaüks sõitsid oma juhi saatel iseteed mööda, aga õhtuks jõudsid ühisele noorte koosviibimisele kõik samasse sihtpunkti. See korraldus on noortes äratanud erilist huvi nende päevade

Tüüpiline **kodumaa tundmaõppi**ja Taanis reisil kehakinnitamas. Jalgrattal kaasas kogu reisivarandus.

Tavaline **maantee** – kahelpool puud. Eraldi teed autodele, jalgratastele ja jalakäiatele. Asfaldil maanteel on liikumine jalgratastel kerge.

ja õppereiside vastu ning loonud võimaluse arendada ühismeelt ja ühtekuuluvust teatud kindlas suunas.

Linna ja alevi noortes on erilisel hoogsalt levinud viimastel aastatel rändlindude organisatsioon kodumaa tundmaõppimiseks. Selle organisatsiooni liikmed liituvad gruppidesse kaks kuni kümme inimest ja matkavad peamiselt jalgratastel nädal-paar ringi kodumaal, õppides tundma selle vaatamisväärsusi. Need noored kasutavad õbbimiseks noorte kodusid, kus neil võimaldatud õbbimine 50 sendi eest ühes toidu valmistamise võimalusega. Sääraseid noortekodusid on asutatud viimasel kolmel aastal Taanis niivõrd hoogsalt, et praegu ulatub nende arv 180-le. Piltliku ettekujutuse loomiseks tuletame meelde, et Taani on oma pindalalt vähem kui Eesti, seega levinud ka väga laialdaselt linnanoortel säärastel matkadel õbbimiskohtadeks telkide kasutamine.

Kui suvel leiavad noored rahuldust mitmesugustest noorsoopidustustest, võimlemaskäimisest, õppereisidest ja matkadest, siis peamine talvine tegevus siirdub noortel enesearenduse tööle kas kursustele või õpiringidesse, milleks igal erioorganisatsioonil on oma erilised õpiringide töökavad, mitmetel isegi erilised sellekohased õpperaamatud. Talvist tegevust soodustab eriti kehtiva seadusega toetuse võimaldamine ka noorsooorganisatsioonidele, kui neis on töö süstemaatiline. See toetus on niivõrd suur, et võimaldab orga-

nisatsioonidel kohaste tööjuhatajate ja lektorite leidmist tegevuse korraldamiseks.

Viimastel aastatel on noori väga haaranud eriline piirinoorte organisatsioon, koondades enesesse juba üle 35 000 noore. Kuna Taanis õnnestus pärast maailmasõda saada tagasi Saksamaalt Lõuna-Jüti osa, mis suuruselt võrdne meie ühele maakonnale, siis viimastel aastatel on seal märgata erulist saksasuunalise vaimu õhutamist ja maade ülesostmist sakslaste poolt, et neid asustada sakslastega. Piiriäärse Taani teritoriumil tegutseb isegi eriline erapank, kes võimaldab saksasoost kodanikkudele aastas 8 milj. krooni maade ja talude ostuks. See eriline vaim ja selle taga peituvad selgelt nähtavad kavad on kutsunud üleriigi esile erilise noorsooorganisatsiooni ja liikumise, et luua vastukaalu säärasele levivale vaimule. Nii haarab see uus organisatsioon oma peamiseks tegevuseks rahvastunde süvendamise ja piiriäärsete maade toetamise.

Tänapäeva noorsooliikumise kujundamiseks on Taanis erilised teened rahvaulikoolidel, kust on väljunud niipalju õpilasi, et praegu arvestatakse, et vähemalt iga teine täiskasvanud elanik on käinud rahvaulikoolis. Need ei ole annud küll oma õpilastele mitte niivõrd palju teadmisi, kui on sisendanud enesearenduse mõtet ja vaimu ning saatnud koos noortega ellu rida traditsioone ja kombeid, mida võime tänapäev näha igalpool, ning mille mõju ei ole väike tänapäeva Taani noorte harjustele.

KRISTJAN TEDER

„Interjäär“

V. TOMBERG

Sugestioon ja tahe

Järg.

See alternatiiv sisaldab eneses vastuse ülesseatud küsimustele. Sest igale hingeliselt tervele inimesele on selge, et mõistus, südame-tunnistus ja tahe on ainsad vankumatud alused elus ning et nendest loobumine — olgugi lühiajaliste igapäevaste sugestiooni harjutuste jaoks — tähendaks loobumist kindlasti teada olevast heast küsitava omadusega asja kasuks. — Sellele võiks vastuväitena tuua, et see on küll nii tervete inimeste suhtes, kuid mis ei ole soovitatav tervete inimeste kohta võib osutada soovitavaks ja kasulikuks haigete inimeste suhtes. Tarvitatakse ju arstiteaduses mürgiseid aineid ravimivahendina. Miks ei või ka sugestiooni sellise vahendina tarvitada?

Vastuseks sellele väitele võiks ütelda kaht asja: esiteks, et sugestiooni tarvitamise kohta ravimivahendina on viimane sõna ütelda arstiteadusel, mitte aga „koduste“ ravimismeetodite harrastajail; teiseks, et ka sel juhtumil, kui arstiteadus oleks üksmeelselt tunnustanud sugestiooni kasulikuks ravimivahendiks (mida veel sündinud ei ole), jääb siiski patsiendi otsustada, kas ta soovib seda vahendit enese suhtes tarvitusele võtta. Sest arst ei või ju sundida (välja-

arvatud mõnedel seaduses ettenähtud juhtumil) terve mõistusega inimest, et viimane võtaks tarvitusele või lubaks enese suhtes tarvitusele võtta abinõusid, mida ta kõlbluse ja mõistuse seisukohast peab ebasoovitavaks. Ent sugestiooni, kui ravimivahendi, ebasoovitavaks pidamiseks võib olla küllalt põhjusi. Üks nendest põhjustest on see, et sugestioon ei kuulu ei parimate ja tervendavate hingeliste jõudude ega orgaaniliselt tõhusate füüsiliste jõuallikate hulka. Sellepärast võib sugestioon osutada kahjulikuks mõlemas suunas. Hingeliselt ta riivab usaldust oma iseloomu tugevuse vastu ega tõsta ka selle tugevust; kehaliselt ta ei paku midagi, mida keha, kui niisugune, füüsiliselt vajab. Nii võib näit. juhtuda, et keegi suureerib ära valud, mida ta tunneb siseelundites. Valud kaovad — kuid mõne aja pärast selgub, et tegemist on mao vähjaga ning et operatsiooni tegemiseks aeg on juba mööda. Sugestioon mõjub kahtlemata närvisüsteemi peale, kõrvaldades seal nähted, mille põhjused peituvad sagedasti mitte närvisüsteemis, vaid mujal. Haiglaste nähete kõrvaldamine ei tähenda sellepärast sugugi veel tervenemist; täitsa vastupidi — nende kõrvaldamine võib

isegi saatuslikuks osutada, kui orgaaniliselt haige inimene jõuab veendumusele, et „päevast päeva tema käsi käib ikka paremini ja paremini”. Sest sel ajal kui tema sugestiooni abil tunneb ennast tervenevat või isegi tervena, rajavad näit. vähja niidid oma teed organismi kaudu. Ja kui nende vaikne töö jõuab astmele, kus enam sugestioon ei aita ning kus ilmneb äkiline tervislike seisukorra halvenemine, siis on juba hilja ning kallid aeg elu päästmiseks operatsiooni teel on lastud mööda.

Jälle võib sellele väita vastu, et kõik haigused ei ole ju tingimata orgaanilised ning et on ju olemas ka puht närvihaigusi, nagu hüsteeria jne. Kuna sugestioon on kahtlemata tõhus närvisüsteemi suhtes, miks teda siis mitte tarvitada närvihaiguste puhul? — Sellepärast mitte, et närvide haigestumine on põhjustatud kas füüsilisest või hingelisest küljest. On ta põhjustatud füüsilisest küljest, siis tuleb kõrvaldada haigestumise füüsilised põhjused: näit. väsimuse puhul võib puhkusega ja närve toitvate ainetega imestamisväärselt palju saavutada; orgaaniliste rikete (näit. seedimises, näärmete tegevuses) puhul tuleb aga tähelepanu pöörda vastava elundi ravimisele. On aga tegemist hingelisest küljest põhjustatud närvihaigusega (kuivõrt ei ole tegemist n. ö. vaimuhaigusega, kus sugestiooniga midagi ei saagi pealehakata), siis tuleb asuda hingeelu, s. o. mõtlemise, tunde ja tahte, tervendamisele, mitte aga abi

otsida väljaspool terve hingeelu teadvust leiduvast „alateadvusest”. Kuidas hingeelu enese tervise allikaid kasutada — sellele küsimusele vastamiseks puudub siin ruum ja see on ka väljaspool meie ülesannet, nimelt seisukoha võtmine sugestiooni kohta tavalise mõistuse abil. Kuid ometi olgu siin öeldud, et see, kes igapäev pühendab kas viis minutit sellele, et põhjalikult läbimõelda mõnda küsimust, mis teda isiklikult ei huvita, see teeb oma mõtete üle valitsemise ja mõtlemise teritamise suhtes igatahes rohkem, kui see kes igapäev mehaaniliselt kordab sugestiooni lauset. Ning kui ta veel igapäev otsustab: täna sel ja sel ajal ma teen seda — ning ka täidab oma otsust (kusjuures otsustatud tegu peab olema mitte tarvilik, vaid vabalt valitud ainuüksi tahte harjutuse otstarbeks), siis ta võrdlemisi lühikese aja pärast hakkab tundma, et ta usaldus iseene vastu kasvab, et ta otsustusvõime suureneb ning et igasugune kõikumus ebakindlus, meeletus jne, etendab ikka vähemat osa ta hingeelus. Ja siis — ta ei ütle, vaid hakkab tegelikult tundma, et „tema käsi käib päevast päeva ikka paremini ja paremini.” Ent seda head käekäiku ta võlgneb siis mitte sugestioonile, vaid enesekasvatusele. Sugestioon ja enesekasvatus — need on vastandid, ning oleks hea, kui meie noorus oleks teadlik selles. Siis ei või kahtlust olla, misuguse suuna nendest kahest ta valib.

KONRAD MÄGI

„Saaremaa maastik“

Üle kiirgavate lumelagendikkude

Suusamehe matkamärkmeid teekonnast
Rõngaslinnast Kloostrilinna

Nüüd on nii: Olen maganud omad magamised ja olen taas ristiinimene. Eile ja üleile olin alles Kaaristo. Olgugi, et mu esinemist ei jälginud mõni Hitler ega tuhanded, olgugi et mul suuski saabaste külge kinnitades selge oli, mu läbi ei võida ega kaota Eesti rahvas ühtegi kuld-, hõbe-, ega pronks-medalit.

Sooritasin oma pika-maa suusatamise puhta lõbu pärast. Et näha ja tallele panna, kuidas tükike meie kodumaast talvel peegeldub suusataja silmades. Suviseid reisukirju ja õhust kaemisi juba teame. Nii siis — tsipakene kodumaa uurimine. Rõngaslinnast Kloostrilinna, mis olgu äraseletatud, et Võrust Petserisse.

*

Huvimatk suuskadel pikemale maale on tõesti haruldaseks naudinguks. Suvel seovad ja kohustavad teed ja rajad. Talvel aga on kõik takistused kadunud. Aina kiirgav, valge lumeväli! Tõusud ja alangud, väljad, metsad, veed — kõigist läbi ja üle läheb takistamatu tee. Õhk on imeliselt puhas ja kerge. Suvine teede tolm, väsitav palavus — need on halvemad kui karge külm ja eredad lumeväljad. Ja kel suusad luksuseks pole olnud, neile ei tee suusatamine põrmugi rohkem vaeva, kui sõit jalgrattal.

Silmadesse võttis. Keskpäevane lumesära kogu aeg silmades — otsekuu maha riputatud päikesekiirte puru! Keskpäeval ei saanudki teisiti, kui tuli karva-müts taskusse toppida. Hommikul ja õhtul ei märganud tõesti neid kõrgeid külmakraade, millest kõneles ilma-jaam. Kuid üks kõrvallest on küll valge. Umbes nii, nagu pesemiselt tulnud tallekene! Aga, niisugust nalja on varemgi juhtunud! Ja varvastega pole ka kõik päris korras, olgugi, et hommikut ja peatuspaikades piiritusega pestud sai.

Ei ole ju mõtet kõnelda talvisest loodusest, ei maksa vist kõnelda jänesest, kellest vihisesin suuskadel järsul nõlvakul üle, nii, et haaviku-emand enne tükk aega mulle järele vaatas ja alles siis vastu mäge minema loopas! Ei maksa vist ka kõnelda heinamaa küünidest, mille juure jänelestele sööt sätetud. Tööpoolest, määratu tõde on jänese õhkamise laulus: „Oh, kui rasked on mu päevad!“ Kuigi valitsuse poolt on inimestele sääduks tehtud, nende armsate loomakeste kiusamisel piiri pidada, ei taheta seda ometi mõista.

AUGUST VOMM

„Pea“

Ka sellest ei maksa vist enam kõnelda, et suusad leiavad meil enam ja enam teed hulkadesse. Tulevane suusavägi kasvab neist „tähesõitjaist“, kelle pikad, looklevad suusapääri triibud üle väljade viivad koolimajade juure. Nägin palju selliseid tulevasi, muidugi kord paremaid, Kaaristoid enamuses väga primitiivsetel „lume-laudadel“, väljadel. Kahju, et tüdrukukesi nii vähe!

Ja huvitav. Õpilased armastavad kooli. Ühe algkooli õpetaja tähendas: „Oleksime saanudki külma pärast priiuse, aga kus lapsed, vägisi kipuvad kooli. On nad aga kord siin — kuidas sa nad enam välja külma kätte ajad!“
Palju's neid kraadi-klaasegi!

*

Haanjas rääkis üks vanamees toreida loo:

Mõningate aastate eest surnud ta vanem vend, kelle teo-orjuse ajal vastuhakkamise pärast Rõuge mõis kroonusse annud, kus tulnud 25 aastat teenida. Poiss viidud Tartusse. Seal aga pääsenud ühel öösel paljajalu kasarmust välja. See olnud talvel, enne jõule. Poiss kohe plehku. Jooksnud ühe ööga maa Tartust Rõugesse — üle 100 klm maha. Ainult mõni-kord heitnud end selili ja soendanud jalgu kuu-paistel(!).

Kui ma end umbusklikuks tegin, ärritus vanake kõvasti ja ütles, et lastel sellal üldse jala-nõusid polnud, joostud ja liueldud hangedes nii-sama ning nooredmehed ja neiud käinud talve-õöl hobuseid söötmas ja loomi vaatamas niisama — palja jalu!

Kange sugupõlv!

EL. EL.

Praktilist organisatsioonitöö igapäevaks

Osakondadest kuulub häáli vajadusest pühendada enam tähelepanu igapäeva pisiülesannetele. Sellepärast pole liigne käsitleda siinkohal küsimusi, mis vastutustundelistele osakonna juhtidele peaksid olema südamelähedased.

Nagu kõigis organisatsioones, nii ÜENU-s, kui noorsooorganisatsioonis eriti toimub alaline liikmete vaheldus, mis tingitud mitmesugustest asjaoludest, meil eriti aga inimese eest. Muidugi võivad kuuluda ja kuuluvadki ÜENU kui kultuurilisi sihte taotleva organisatsiooni ridadesse 30, 40 ja 50 aastased inimesed ja teevad tihtipeale hoogsalt kaasa ka kõiki noorte üritusi, ometi käsitades ÜENU-d kui noorsooorganisatsiooni peame märkima paratamatut vajadust võita juure aegajalt päris noori inimesi, kes peaksid moodustama meie osakondade elavama ja isegi arvukama liikmete osa.

Eriti püüdes pidada silmas ÜENU Keskjuhatause esimehe uueaasta-läkituses püstitatud normi — tõsta oma 20. aastapäevaks, see on 2 aasta jooksul üksikliikmete arv 25000-le, peame küll hoogsas organiseerimistöös pöörduma esijoones noorte, 15—18 aastaste värbamisele, arvestamata liiasti mõningaid heatahtlikult kaasatulevaid habestund ja kiilaspäiseid igi-noorureid.

Suurema hulga noorte inimeste juuretõmbamise vajadus saab eriti selgeks, kui vaatleme tegelikku liikmete vaheldust ühinguis. Kui inimene liitub ÜENU-ga 20—25 aastasel, on ta kõigepealt jõudnud välja juba mõjustatavast ja kergesti-õppivast eest, — nii jääb organisatsioonil temale pakkuda peamiselt veel ainult vaheldust ja lõbu eraelu kõrval. Samuti on tõsi, et 25—30 eluaastate vahel lahkub noorsooorganisatsioonist kõige enam inimesi, mis on tingitud väga loomulikest asjaoludest. See nn. abiellumisiga asetab inimese kokku hoopis uute kohustustega ja huvidega ja on paratamatu, et esmajoones noorsooorganisatsioone töö, vähemalt aktiivne, peab neile uutele harrastustele ja huvidele maad andma. Leidub muidugi ka sangareid, kes veel 60. eluaastais, nn. pensionieas lõövad elavalt kaasa ja juhivad kas või ÜENU rahvatantsurüppe, ometi pole see asi, mille poole meil eriti pruugiks püüda.

Ideaalne oleks võita noor inimene organisatsioonile võimalikult vara, et sel teel saa-

lutada võimalust külvata meil pakkuda olvast kõike head kõige vastuvõtlikumale ja mõjustatavamale pinnale, ühtaegu võites organisatsioonile liiget pikemaks ajaks, kuna 25—30-da eluaastani organisatsioonitöö ja noore inimese eraelu väga hästi võivad langeda päris ühele joonele.

Asudes asja juure praktiliselt peab küll kohe tunnustama tõde, et 15-aastaste noorte võitmine meie tavalisse maaosakonda, kus varem vaevalt leidub nii noori liikmeid, on ülesanne omaette, kaugeltki mitte kergesti ja muuseas läbiviidav. Kui on käepärast omal õde-vend või mõni usaldav noor sõber, on asi märksa lihtsam, esimese kaudu pääseb ka järgmistele palju kergemini ligi, puudub aga see, tuleb paratamatult otsida teisi teid.

Üks võimalusi, millega saavutataks igaaastane kindel noorte liikmete juurevool, on algkooli-lõpetajate värbamine. Väga hüid tulemusi annaks, kui osakond saaks ühest algkooli-lõpetajate lennust haarata korraga vähemalt 4—5 noort, kes siis tuleksid koolist otse organisatsiooni rüppe. Need noored oleksid omavahel juba varem sõbrad ja leiaksid seetõttu ka ühingu kiiremini kodu. Niisuguseks terve grupi noorte korraga juurevõtmiseks on mitu võimalikku teed. Kõige lihtsam ja tihti väga otstarbekas on korraldada kooli-lõpeta-

Ruhnlane hülgejahil.

jaile kohe peale kooli lõppu (kas või samal päeval), pidulikku laadi organiseerimiskoosolek. Läheks siinkohal pikale hakata kirjeldama võimalikku koosoleku sisu, kahtlemata peab see olema valitud kohane ja mõjuvalt-meeldiv. Peale nimetatud koosolekut on juba vanade tegelaste asi lasta noortel täita liikmeks-astumise formaalsusi.

Nagu üldse iga avalik esinemine organiseerimist soodustab, nii võib seda eriti ütelda küll just organiseerimiseks korraldatud avaliku ürituse kohta. Kahjuks meie tavalise ja pahatihti ainukese avaliku esinemise, sega-eeskavaga peo kohta seda ei või just ütelda. Ainus tulu organisatsioonile seesugusest peost, mille eeskavas puudub igasugune kõne või selgitav ettekanne ja mis on sisustatud peamiselt mõne madaltasemelise, eriti maalavadele kirjutatud näidendiga ja tantsuga lõpuks, on hää! juhul puhtmajanduslik, ebaõnnestumisel sedagi mitte, kuna ometi väikse jõukulutuse juures on võimalik korraldada aktust, koosolekut või kõneõhtut (mille lõpust sugugi tants ei pruugi puududa), mis annab organisatsiooniliselt märksa suuremaid tulemusi. Mis aga puutub eriti nooremast rahvast, kes pole veel õieti tantsuikkagi jõudnud, siis, kui nad üldse peole tulevad, saavad sellest tavaliselt tantsunitõttavast eeskavast võrdlemisi pealiskaudse ja ei-midagi ütleva mulje, mis halvemal juhul võib mõjuda eemale-tõukavaltki.

Kui ollakse suutnud võita ühingusse noori liikmeid, kes nüüd juba tulevad tutvuma selle tööga, mida tehakse sääl omavahel, siis on osakonna juhtiv kaader uuesti asetatud küsimuse ette, mille vastus oodata ei kannata: kuidas siduda uusi liikmeid, eriti noori, kuidas neid sulatada ühte endistega, kuhu rakendada tööle? On oluline, et iga inimene juba algul, tulles organisatsiooni, leiaks seal midagi oma huvialale lähedast. ÜENÜ osakondade paljude eriharude juures ei peaks olema võimatu pakkuda igale noor-liikmele harrastust, mis teda just huvitab. Ometi, kui üldse saadakse aru, et ÜENÜ ülesanne pole mitte ainult pakkuda igale liikmele tema huvikohast ajaviidet, siis ei või jätta ka uut liiget ainult oma eriharrastuse juure, näiteks sportlast sportima, lauluhuvilist laulukoori, tantsuhuvilist rahvatantsude juure. On selge, et need harrastused käivad organisatsiooni tööga tihedalt kaasa ja on vajalikud, ei tohi aga unustada organisatsiooni üld-kultuurilist ja ehitavat ülesannet peaasjana. See pärast tulebki võimalikult kohe iga noorliige

rakendada ka sellesse töösse. Kui õnnestub haarata korruga (näit. algkoolilõpetajaid) enam noori liikmeid, on väga sobiv ja vajalikki moodustada nende jaoks erigrupp, kus nad mõne vanema organisatsiooni-inimese juhatusel, kes mitte nendest liiga tunduvalt üle ei ole, asuksid omaette kas õpiringi või juhuslike ettekannete kaudu aktiivselt osa võtma ka teoreetilisest enesearendamisest. Kõigis muudes üritustes aga, nagu laulu-, tantsu-, näite jne. harudes töötagu noored algusest saadik koos endiste liikmetega, et vältida igasuguste „seisusevahede“ tekkimist.

Juhul, kui üksikuid noori liikmeid satub ühingusse, mis endiselt koostiselt tööpoolest eakas ja kui noorte erigruppi moodustada pole võimalik, ei pruugi lugu ka sugugi kurjasti lõppeda, kui noori suudetakse kohelda sõbralikult, muuta neile organisatsioon koduseks, anda neile õigus rääkida kaasa ja otsustada kaasa ühiseid asju ja avalikel esinemistel püüda rakendada neid kava täitmisele, mis omakorda soodustab uute nooremate värbamist.

Siinkohal juhiks tähelepanu ka mõnele asjakesele, mis pahatihti mõjuvad organisatsioonile halvemini, kui arvatakse, (vahest koguni vastupidi). Nii on saand peaaegu traditsiooniks igasugustel üritustel, olgu siis omavahelistel või avalikkudel, „korralik“ hilinemine, mis tihti ei piirdu mitte minutitega või tunni murdosadega vaid pikkade täite tundidega. Olgu see siis kõnekoosolek, pidu, aktus või omavaheline harjutus, kõik hilineb, kõike tuleb oodata. Mida aga teeb sel puhul mõni korralik inimene, kes on lootnud leida eest korraliku organisatsiooni korralikku üritust? Katsetatagu täpse algusega, kui midu ei saa, kuulutatagu välja hilisem kellaaeg, ja tulemused on üllatavad juba mõne korra järgi. Muidugi on siin erandiks avalikud sega-eeskavaga peod, milliste kava-osa pahatihti meelega välditakse hilja tulemisega. Aga hilinemise traditsioonist tuleb ometi vabaneda!

Asi, millest aga loodetakse vastupidist tulemust, kui saadakse, on liikmemaks. Harilik on, et ühing alandab oma liikmemaksu minimaalse määraneni, et sel teel vältida ühingu eemalejäämist majanduslikel põhjusil. Siin tehakse aga võrdlemisi tunduvalt vägi, ja nimelt arvestuses, et näiteks 2 krooni on kolesuur raha 25 sendiga võrreldes. Tõstku aga mõni 25 sendilt 2.50 kroonile aastas ja telligu selle eest kas või „Eesti Noorus“ kõigile oma liikmetele, sellega ollakse teinud

L. GLUCK

„Maastik“

head enam, kui juletakse loota ja liikmeskond hakkab pidama enam lugu oma ühingu kui 25 sendi eest ei midagi saades. Väike ohver liikmemaksu näol, eriti kuu viisi makstes, ennem küll lähendab liikmeid organisatsioonile kui tõukab eemale, nagu kardetakse. Ja kui noor liige juba algusest saadik, olles teadlik selles, mida ühing taotleb, on seotud ka teatud ohvrikesega liikmemaksu näol, mis võib olla isegi sunnib loobuma mõnest muust väljaminekust, siis see side on tihti tugevam kui ainult ajaviidet pakkuva laulu-mängu seltsi kas või viiesendine aastamaks.

Lõpuks püüaksin veel käsitleda küsimust, milline võiks olla meie keskmise maa-osakonna sisemine tegevus, et see hoiaks alles endisi, võidaks juure uusi liikmeid ja oleks enam-vähem lähedane ÜENÜ üldistele sihtidele. Kõigepealt olgu üteldud, et korralik ühingu juhatus koostab kindla töökava vähemalt paari kuu peale ette, et kõike, mida katsetakse, oleks võimalik korralikult ettevalmistada.

Keskmiselt-väike, 20—40 liikmega osakond võiks enda tegevust vilkaks ja edukaks nimetada, kui töökava sisaldaks igal nädalal vähemalt ühe omavahelise koosoleku. Avalikke üritusi, pidusid peamiselt, ärgu püütagu korraldada ülearu. Parajalt-väikesele osakonnale piisaks, kui aastas korraldataks paar avalikku esinemist (kui on just erilist põhjust, siis muidugi enam). Need võiksid tähistada näiteks osak. aastapäeva, mis sobiks ühtlasi väga hästi organiseerimise koosolekuks ja siis mõnd teist tähtpäeva 24. veebr., võidupüha, mõni juubel või m.s. Pole aga sugugi mõistlik korraldada pidusid ülepeakaela igal pisimalgi

põhjusel, kusjuures ülejäänud ajast vaevalt muuks veel jatkuks kui pidude hädapäraseks ettevalmistamiseks.

Seemiselt tugev ja arenemisvõimeline organisatsioon hoolitsegu esijoones oma liikmete enesearendamise võimaluste eest, kusjuures väline efekt võib rahulikult jääda tahaplaanile.

Kui pole veel jõutud süstemaatilise õpiringi tööni, korraldatagu olemasolevate jõududega iganädalasi koosolekuid, kusjuures ettekande sisu võib olla niihästi päevakohane, ajalooline, majanduslik, mõnd sündmust käsitav, vaidlus mõne aktuaalse küsimuse või loetud teose üle, millega jõukohaselt pea iga arenenum noor korralikul ettevalmistusel hakkama võib saada. Ei ole liigne käsitleda mõnda organisatsioonilist küsimust, tarbekorral koostada töökavagi liikmete mõistlikkude soovide kohaselt. Samuti pakub tihti väga huvitavat ja lähedast „Eesti Noorus“, kus ilmud artiklitest mõndagi sünnib kasutada kõne-konseptina või diskussiooni alusena. Ühtlasi see kohustaks liikmeid enne vaidlusaluse küsimusega või artikliga põhjalikumalt tutvuma, annaks seega topeltkasu. Niisuguse koosoleku kavas võiks olla, kui see ettekandega sobib, soovikorral veel deklamatsiooni või lauluetekannet, kui aga käsitletud küsimus äratav elavat mõttevahetust, võib^{1/2}—^{3/4}-tunnisel ettekandele järgnenud vaidlustele lisanduda väga hästi samal õhtul näidendi-, laulu- või rahvatantsu rühma harjutus või mingi muu käimasolev huviala harrastus.

Mis puutub materjalidesse ja juhistesse, siis on need väga vajalikud ja kergendavad märgatavalt maa-osakondade tööd. Nii poleks mitte halb, kui nõudmise korral oleks võimalik saata kohale kõne või referaadi-konsepte, tähtpäevade ja soovitatavate käsitlusainete loetelu, märkides ära materjale, mida etkande koostamiseks võiks kasutada, samuti õpiringide üksikasjalisi kavu aluste ja materjalide märkimisega.

Võimalik, et nõudmise tekkides Keskjuhatus suudab hankida nimetatud juhiseid. Kui suure organisatsiooni-võrgu juures poleks intensiivse tegevuse soodustamiseks, sugugi liigne isegi puhtorganisatsiooniline bületään, mis iga teatud ajavahemiku järgi tutvustaks osakondade juhatusi saadaoleva ja soovitava materjaliga.

Pole kahtlust, et „Eesti Noorus“ seda lünka osaliselt täidab, ometi üksikasjalisemad juhised on ajakirja laiemale lugejaskonnale liigsed, organisatsiooni kaadrile aga seda vajalikumad.

K I R J A N D U S

Mida loevad noored ?

Loetavamad raamatud ja autorid 1936. a. ÜENÜ osakondade teadete alusel.*)

Kuna ÜENÜ liikmeskonna enamiku moodustavad 18—25 aastased noored, siis on alltoodud arvud ennekõike nende maitse peeglik. Et aga ÜENÜsse organiseeritud noorpõlv moodustab kirjanduse- ja kultuurihuvilise maa-noorsoo paremiku, siis on need andmed osaliselt ka kõigi meie maalugejate maitse peeglik.

Peab kohe märkima, et kutssehariduse propagandast ja praktilistele huvidele pöördumisest hoolimata on loetavamate raamatute seas domineerival kohal ilukirjandus, enne kõike algupärane, siis tõlked. Tuleb aiult tähelepanu juhtida sellele, et raamatute ostmine maakogudele on teatud viisil juhuslik väheses raha tõttu on võimalik osta üks raamat terve rea soovitude hulgast. On loomulik, et seda uut teost siis ka rohkesti loetakse, kuna muid pole saadaval. Teiselt poolt ise loomustab aga ka selle ühe teose ostmine teatud määral lugejate soove ning maitset. Peamiselt on siin arvestatud osakondi, kellel on oma raamatukogud.

Eesti autoritest oli loetavaim August Mälik, kelle teostest esineb 6 loetavamate raamatute seas („Surnud majad”, „Õitsev meri”, „Läbi öö”, „Üks neistsinatseist”, „Kivine pesa” ja „Surnud elu”. 16 kohas on Mälik loetavaim autor.

A. H. Tammsaare on loetavaim autor 15 kohas. Tema teosed, mis on loetavuse suhtes esikohal, on 5: „Tõde ja õigus V”, „Elu ja armastus”, „Ma armastasin sakslast”, „Kõrboja peremees” ning „Vanad ja noored”. 10 kohas on loetavaimaks kirjanikuks Mait Metsanurk 3 teosega: „Ümera jõel”, „Ennä inimest” ja „Punane tuul”.

5 kohas on esikohal Oskar Luts (tänavuse juubeli tõttu on ta kindlasti juba kõige loetavam autor käesoleval aastal) igalpool isesuguse teosega: „Kevade”, „Kuldsete lehtede all”, „Andrese elukäik”, „Õpilane Valter” ja „Talvised teed”.

3 kohas ja 3 teosega on loetavamaiks autoreiks veel Eduard Vilde („Mahtra sõda”, „Mäeküla piimamees”, „Külmale maale”), August Gailit („Muinasmaa”, „Isade maa”, „Ristisõitjad”), Richard Rohd („Esimene armastus”, „Sõjasõit”, „Üksindus”) ja Helmi Mäelo („Tänapäeva lapsed”, „Teras”, „Isata”).

2 kohas on eelistatud Helene Ranna „Keha ja vaimu”, samuti kahes Mart Raua „Kirvest ja kuud”.

Teises järjekorras on loetavamaiks autoreiks veel A. Saal („Leili”), A. Jakobson („Vaeste Patuste alev”), A. Hint („Pidalitõbi”), „Kalevipoeg”, J. Semper („Armukadedus”), E. V. Saks („Kodutu”) ja L. Anvelt („Viirastusi valges öös”).

*) Iga osakond on teatanud 5 loetavamate raamatut ja ühtlasi ka lugemiskordade arvud.

See oleks loetavus autori seisukohalt. Pisut teisem on pilt üksikute teoste seisukohalt: Suurima loetavusega on olnud M. Metsanurga „Ümera jõel” (364 korda); nii siis ikka ka eestis populaarseim noorsooramat, nagu ta sellena on lugupeetud ka lahetaga — Soomes.

Palju ei jää loetavuselt maha A. H. Tammsaare „Tõde ja õigus” V osa, mida loeti 350 korda.

Järgmisel kohal — A. Mälgu „Surnud maju” on loetud 278 korda.

Sellele järgneb sama autori „Õitsev meri” 128 korruga, H. Mäelo „Tänapäeva lapsed” 74 korda, R. Rohu „Esimene armastus” 66 korda, A. H. Tammsaare „Elu ja armastus” 60 korda, „Ma armastasin sakslast” 58 korda, M. Metsanurga „Punane tuul” 50 korda, sama arv kordi veel M. Raua „Kirvest ja kuud” ning H. Ranna „Keha ja vaimu”. Teiste teoste lugemiskorrad on alla 30.

Välisautoritest on loetavuselt esikohal Knut Hamsun (156 korda) „Maa õnnistusega”, V. St. Reymont („Talupojad” — 70 korda), Erdős („Helisev koidik” 66 korda), J. Linnankoski („Laul tulipunastest lillest” — 30 korda) ja A. Kivi „Seitse venda” — 30 korda.

Muude tõlkeautoritena figureerivad veel esimestel kohtadel B. Kellermann („Ingeborg”), R. Rolland („Noored armastajad”), J. Aho, P. Loti ja V. Helanen.

Populaarteaduslikest ja teaduslikest raamatutest on loetud kõige enam Kramerit „Kodust veinivalmistamist” (100 korda), Meikopi „Noorsootõöst ja noorsooliikumisest” (40 korda), „Põllumehe käsiraamatut” (32 k.), Kleesmendi „Aiataõpetust” (20 korda), Bossuet „Jeesuse elu” (20 k.) ja Arrase „Koduloomade tervishoid” (14 korda). 12 korda on loetud „Eesti Ajaloo” I-st osa ja T. Pooli „Veiste tõuarendust”.

Teisi raamatuid vähemal määral.

H. Tarand.

Eduard Visnapuu: „Jakob heitleb”

Eduard Visnapuu on kirjutanud komöödia „Jakob heitleb”.

Päätegelase kohal seisab 45-aastane taluperemees Jakob, kes kogu aja on elanud isa eestkostmise all; juba ta tütarigi läheneb täiseale. Iseloomult Jakob kaldub ilutsema, kasutades väljendustes teravmeelset ja kõlavat lopsakust ning vaadates elule hõlpsatujuliselt. Kui siis äkki sureb isa, laseb mees end lahti oma tahtmise järgi, millest arenebki vastolu ümbritsevate vajadustega. Nende kokkupõrgete tõukel aga sünnib eneseleidmine — ning Jakob haarab elust kinni teinimese käega.

Logelejana esineb ka teine talupärija, Jakobist noorem vend Tiit, kes aga on pisut tagasihoidlikum ja kaalutlejam. Nende kildkonda kuulub veel karjapoiss — „mees meeste hulgas”. Selle kolmiku tegelased tekitavadki näidendis jagelemisi ja pahandusi.

Jakobi „heitlemiste” kõrval leiab esitamist ka romantiline külg kahe loomult erineva armastajapaari kaudu.

Eduard Visnapuu „Jakob heitleb” võtab meie näitekirjanduses sisse omalaadse koha. Teos on loodud isesüunalise algupäraga.

ÜENÜ osakondade ajakirjadest

On kõigile teada, et peale ÜENU üldise ja ühise häälekandja „Eesti Nooruse” on tervel real osakondadel või osakondade rühmadel omad lehed ja ajakirjad. Allpool toome väikese ülevaate suuremaid ja paremini korraldatud ajakirjadest, mis ilmusid 1936. aastal — osakondade tähestikulises järjekorras.

„Ago” osakonnal, Pankjavitšas, Petserimaal ilmub oma ajakiri „AO VALGEL” — käsitsi kirjutatult, 1. eksemplaris. 1936. a. — 2 numbrit.

Albu-Risti osakonnal ajakiri „LÖKE” on üldisemalt tuntud. Ilmus 6 numbrit ja paljundati hektograafil 30-s eksemplaris.

Sama tuttav on ka Elva osakonna „ELVA NOORSOOLANE”, 2 numbrit, ä 170 eksemplaris.

Hirvli osakonna „NOOR KÜNDJA” ilmus 1936. a. 1 numbrina 10-s eks.

Hõimla osakonna huvitav käsitsikirjutatud „HÕIMULA” 1936. a. ajutiselt seisis.

Järve osakonnal on oma käsitsi kirjutatud seinaleht „JÄRVELANE”, mida 1936. a. tehti 10 numbrit.

Kaiu noored paljundavad oma ajakirja „NOORTE PÜÜDED” kirjutusmasinal ja avaldasid mineval aastal 2 numbrit.

Käsitsi kirjutavad oma ajakirja Karilata-

si osakonna liikmed. Nende „KOLLE” ilmus m. a. ühe numbrina.

Mädapealaste „NOOR ELU” ilmus 1936. a. käsitsikirjutatuna 5 numbris.

Rakvere asjahuviliste „KIRJANDUSLIKUST ALMANAKIST” ilmus möödunud aastal 1 trükitud number 1000. eksemplaris. Sellele albumile tehti kaastööd teistegi Viru osakondade noorte poolt.

Suurema numbrite arvu aasta kohta saavutas Riisipere noorte seinaleht „NOORTE HAAL”, millist kirjutati iga nädala kohta 1 number. Seinaleht on sisukam ja huvitavam kui mõnegi teise trükitud ajakiri.

Ulatuslikumalt ja laiemalt tehti kaastööd ka Sompaharva „NOORUSE RADADELE”, milles l. a. ilmus 1 number 150-s eksemplaris trükituna.

Shapirograafil paljundasid oma ajakirja „RANNA KURUS” Sutlepa noored, andes välja ühest numbrist 30 eksemplari.

Üsna sisukas on ka Tallinna osakonna „TULD JA TUULT”, mille 1 number läinud aastast on paljundatud masinal.

Tamsalu osakond toimetab oma „ÜHISMÖTTEID” trükki 2 numbrit 900-s eks.

Käsitsi kirjutatud Tammisspea noorte „PÕHJATÄHT” ilmus 2 numbris.

Ainus asjaliku ja proosalise pealkirjaga ajakiri nende hulgas on lõpuks Voka „OSAKONNA TEATED”, mida šapirografeeritakse osakonna liikmete arvu suuruses ja mille ülesanded on enne kõike organisatsioonilised ning ringkirjalised. See ilmub tarviduse järgi.

K. S.

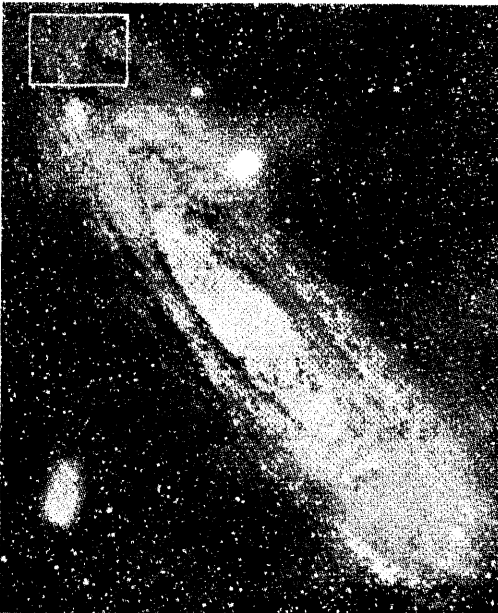
TEADUS JA TEHNIKA

Maailma laiutamise püüetest

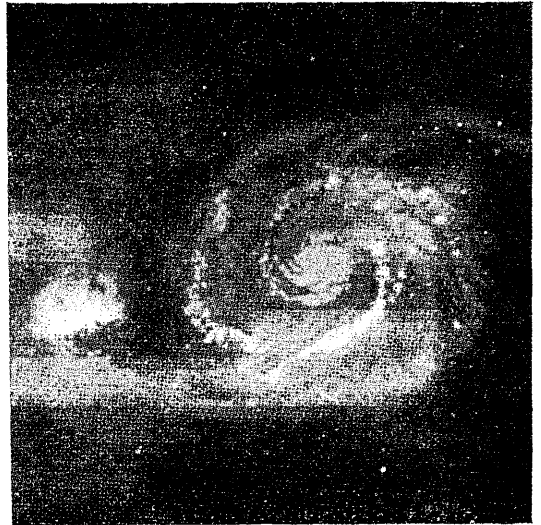
Tänapäeva kuulsamad astronoomid on enamuses ühisele arvamisele jõudnud selles, et maailm (selle mõiste kõige laiemas, kosmilises ulatuses) ei püsi paigal, vaid näitab pidevat laiumise (laiutamise) püüt. See arvamine pole astronoomias mitte vanem kui alles mõned aastad. Mida selle all mõista?

Enne küsimuse juure asumist peame selgusele jõudma linnuteede mõistest ja tähendusest. Mida keemikule on aatom — aine pisim osa, mis iseeneses siiski tervik on — seda on astronoomile linnutee. Meie peame tugevasti pingutama oma kujutlusvõimet, et käsitada niisugust vägasuurt süsteemi, kui seda on üks linnutee — pisikese osana kosmosest, aatomina. Teame, et juba meie päikese ümber tiirlevate planeetideni on kaugused väga suured. Linnuteesse kuuluvad aga ka need tähed, mida meie juba hiiglakaugeks peame — Suur ja Väike vanker, Sõel ja Luik — ja nimelt sellesse linnuteesse, mille üks osa oleme meie oma päikesesüsteemiga! See heledam triip taevas, mis eriti praegustel kevadkuudel on väga selgesti nähtav ja mida meie harilikult linnuteeks kutsume, on ikka veel seesama aatom astronoomilises mõttes, millesse meiegi süsteem kuulub.

Suured arvud ei suuda meie kujutlusvõimele palju abi pakkuda nende hiiglakaugeks käsitamiseks, mida astronoomid üheainsa maailmaruumi üksuse eriosade vahel mõõdavad. Olgu siiski esitatud mõned, sest aru ületab

Suur Adromeda udukogu.

Udukogu Jahipeni tähekoos.

oma võimetega kujutluse ja mida me ei suuda kujutleda, sellest oskame siiski hästi aru saada!

Päikese kaugus maakerast on 150 000 000 lähema tähe (π Centauri) kaugus

41 000 000 000 000 km

ja meile lähima linnutee (mitte enam siis see, millesse ise kuulume, vaid täiesti sellesarnane teine) kaugus

8 000 000 000 000 000 000 km.

Nende suurte kauguste mõõtmine on loomulikult kaudne ja väga keerukas matemaatiline ülesanne. See kauguste mõõtmine võimaldab meil aga ka näha, kas need mõõdetavad vahemaad suurenevad või vähenevad (meist arvates).

Ühest linnuteest võiksime järgmisel viisil ka mingi kujutluse saada: võtame näiteks 1.000.000 tähte ja asetame nad ruumis nõnda, et valguse kuluks 4—5 aastat ühelt teiselt jõudmiseks.

Täidame tähtedevahelise ruumi hõreda gaasiga, vajutame nüüd kogu selle süsteemi laperguseks ja paneme ta pöörlema selles lapikus pinnas. Niisuguseid lapikuid linnuteid sisaldab maailmaruum tuhandeid.

Meie linnutee üksikud tähed liiguvad kiirusega 100—200 km sekundis — tervete linnuteede liikumiskiirused on aga märksa suuremad. Mida kaugemal meist niisugused linnuteed asuvad, seda suurema kiirusega nad liiguvad. Ja huvitav on siin asjaolu, et kõik meile tuntud linnuteed (peale viie) meist eemalduvad. Valgus vajab 1 miljon valguseaastat, et jõuda meile lähemalt linnuteelt maakerale. Kaksikute tähtkujus leidub aga spiraaludu (linnutee), mis eemaldub meist 25 000 km sekundis, kusjuures temalt tulev valgus vajab 150 miljonit aastat, et maakerale jõuda. Tuntakse aga veel tervet rida kõrgemaid ja kaugemaid spiraaludusid, millede liikumise kiirust pole seni veel suudetud kindlaks määrata.

Kuna kõik udukogud (linnuteed) meist kaugenevad, siis saabub kord aeg, kus need tähistaeva alad, mis nüüd kevadtalvel veel

küllaldase selgusega silmale nähtavad on — näivad tühjadena. Ligi 1300 miljoni aasta pärast on linnuteed oma kaugused meist kahekordistanud.

Nii näeme, et kogu linnuteede süsteem paisub, laieneb ja n. ö. hajub — nagu gaas, mille aatomitel on nõrk side.

Moodsad matemaatilised teooriad, nagu relatiivsusteooria, pakuvad tuge sellele maailma ekspansioonile või laiumisele, mida võiks nimetada kosmiliseks eemaletõukeks. Nagu me hästi teame, pole see tõuketung ainus looduslikult valitsev tung, sellele töötab tugevasti vastu gravitatsiooni tung, mis püüab kõiki süsteeme koos hoida. Teame, et kogu vanem astronoomia pidas taevaaloetuse ehitusele oma-seks gravitatsioonitungi ülekaalu. Viimasel ajal on aga laiustumiside üleolek kindlaks tehtud rohkete tähelepanekute abil. Huvitav on muidugi see, et laiutamistung muutub aina ulatuslikumaks, kuna temaga võitlev gravitatsioonitung jääb seda nõrgemaks, mida kaugemale tema mõjupiirkonnast välja jõutakse. Linnuteede liikumiskiirused kasvavad proportsionaalselt kaugustele, s. o. mida kaugemale üks linnutee oletatavast maailma keskusest jõuab, seda suurema kiirusega ta oma eemaldumist jätkab. On linnutee kaugus 150 miljonit valgusaastat ja ta kiirus sel puhul 25 000 km sekundis, siis 1500 miljoni val-

gusaasta kaugusel on see kiirus juba 1/2 milj. km sekundis.

Siit on kerge edasi arvutada, et 1800 miljoni valgusaasta pärast tõuseb niisuguse linnutee kiirus 300 000 km sekundis, milline on valguse levimise kiirus ja seniste teekespidamiste kohaselt ka maksimaalne kiirus.

Ümbermaailma reisidest on meil teada, et kui pidevalt samas suunas liikuda, siis jõuame lõpuks lähtekohta tagasi. Meie võime ka ruumi niisugusena kujutleda kui seda on pindadest näit. kera pind: alusetat ja otsata, siiski aga lõplik. Kui nüüd maailma ruumilennukiga hakata otsesihhis sõitma, eeldades, et kogu teekonna pikkus on 6000 miljonit valgusaastat ja et meie liikumise kiiruseks on valgusekiirus — siis, kui oleme liikunud 1500 miljonit valgusaastat, saame kaetuks veerandi kogu teekonnast. Maailmaruumi omaduste tõttu teame aga, et kõik kaugused 1300 miljoni valgusaastaga kahekordistuvad. Nii oleks siis ülejäänud 3/4 meie teekonnast — 4500 miljonit valgusaastat kasvanud juba 9000 miljoniks valgusaastaks! Sihtkohale lähene-mise asemel oleme nii siis tõeliselt sihtkohast kaugenenud! Niisugune oleks pilt meie lõplikust ja lõpmatust maailmaruumist — kõik loogiliselt tulenenud sfäärilise ruumi erilistest omadustest.

ETA

Mõned arvud Soome rahva- ülikoolidest

Kuna meilgi rahvaülikoolide reformimine viimasel ajal on tõsiselt käsil ja kõne all, siis võiksid huvi pakkuda mõned arvud hõimurahva vastavast alast. On tähele pandud, et Soome rahvaülikoolide õpilaste koosseis on viimasel ajal tunduvalt muutunud. Kui aastakümne eest õpilased enamasti olid jõukate talunikkude tütreid ja pojaid, siis nüüd on võtmas ülekaalu sulaserahva ja väikemaapidajate lapsed. Mõõdunud aastal oli soome rahvaülikoolides kokku 2883 õpilast, neist kehvi (vastava vallavalitsuse tõenduse põhjal) 1182 ehk 42,5%. Viimasel viiel aastal on soomekeelseis rahvaülikooles olnud kokku 11 383 õpilast, neist kehvi 5143 ehk 45%. Kehvade õpilaste toetamiseks andis riik 1935./35. a. kokku 705 950 Smk. (Eesti kroone 56.476.) Abisaajaid õpilasi oli soomekeelseis rahvaülikoolides 944 ja rootsikeelseis 238. Kui riigitoetus oleks olnud ainus toetus kehvadele õpilastele, siis oleks igaüks saanud 600 Smrk. (Ekr. 48). Õppehooaja kulud õpilasel on aga 2500—3000 Smrk. Selletõttu andsid veel rahvaülikoolid ise oma summadest kehvade õpilaste toetuseks kokku 333.373.40 Smrk. (Ekr. 26.670). Kuid stipendiume oleks vajatud veel enamgi: paljud koolid ei võtnud kehvi aspirante vastu põhjusel, et nende toetamiseks puudusid võimalused.

Poola koolist

Käesoleval õppeaastal (1935./37.) on Poolas 5 422 000 koolikohustuslikku last. Poolas on sundharidus 7 aastane. Seda teostati 1934./35 27 757 rahvakoolis 81 764 õpetaja kaudu, kus-

juures kõigis Poola rahvakoolides kokku õp-pis 2 389 765 poissi ja 2 205 614 tüdrukut, nii siis kokku 4 655 379 õpilast. See arv teeb umbes 90% koolikohustuslikest lastest — 10% lapsi jäi koolidest eemale. Iga aasta lõpetab õppekursuse 4000 uut õpetajat ja asub ametisse. Praegu on paiguti veel õpetajaid tunduvalt vaja.

„Soojad südamed võidavad külma talve“

Huvitavaid meetodeid tarvitatakse Poolas töötute abistamiseks talvel. Kuna suvel 32 miljonilise poola rahva 1 miljoniline töötute armee on rakendatud avalikele töödele — teede ehitamisele, jõgede süvendamisele ja õg-vendamisele, avalike ehituste püstitamisele jne. — siis talvel pole need tööd külmanud maa ja lubja omaduste tõttu teostatavad. Et riigikassat mitte koormata toetuste maksimisega töötutele eimillegi eest, on Poolas talveks alustatud aktsiooni kogu riigi ja rahva ulatuses hüüdsõna all:

„soojad südamed võidavad talvekülma“.

Aktsiooni eesotsas seisavad Riigipresident ja maršal Rydz-Śmigly ning kaasa tulevad kõik rahvakahhid — talupojad annavad kartuleid ja vilja, töölised — tööd, ametnikud ja töösturid raha. Kivisõe kaevandusse tulevad kõik töölised ühel päeval täiesti tasuta „musta kulda“ maa alt päevavalgele tooma. Kogu päevane saak läheb töötute külmade tubade soojendamiseks!

Veel huvitavam on korjandus lastelt: ratsapolitsei laseb iga 5—10 aastase poisi ehtsal hobusel ratsutada, kui see toob ühe krossi talveabi heaks! Ja noori kavalere on rohkesti.

Päevane tulu sest ettevõttest on mõnedsajad zlotid! Mõõda tänavaid on pandud Varssavis käima hobune, kelle kaelas on toekas korjanduskarp ja kumbalgi küljel transparent „Soe süda võidab talvekülma”. Originaalne „kerjus” või korjaja saab rohkesti andeid!

Pääle politsei annab tõhusat abi töötute toetamisel sõjavägi. Eriti praktiliseks on osutunud väljaköögid, millised töötuile sooja toitu toovad. Kunagine pangaametnik, töötu müürsepp ja endine vene keiserliku kaardiväe rittmeister jagavad väljaköögi sõdurilt saadud palad vennalikus rõõmus.

Majast majja käivad korjajad, kes hangivad

töötuile riideid. Saadud esemed viiakse sõjaväe desinfectsiooniasutisse. Värsketena ja uutena tulevad need jagamisele. Juhtub, et mõni endine vene pagendatud mõisnikuproua siit valib sooja mantli asemel paari kuldseid ballikingi! Mida väiksem näib olevat selle kingapaari praktiline väärtus — seda suurem on ta psühholoogiline! Kogu talve jooksul on korjatud 20 miljonit zloti töötute abistamiseks. Järgmisel suvel loodavad poolakad oma töötuile nii palju tööd anda ja nii hääd tasu maksta, et talveabi korjandused hoopis tarbetuks osutuvad!

Esiemad – suurmeistrid käsitöö alal

Eesti naine on saavutanud tänapäeval palju: ta on üheõigusline mehega, tegeleb kõigil aladel ja on tunnustatud kodu- ja välismaal. Kuid mõnel alal on siiski esiemad meist ees olnud.

Kui palju on neid, kes oskavad tänapäeval keldrata, taimevärvidega kõige ilusamates toonides villast ja linast lõnga värvida, huvitavaid kangaid kududa? Kes tunneb täna veel vöökudumist, pulgapitsi kudumist, peent pittehnikat? 50% eesti naistest ei oska praegu vardaidki käsitseda.

Kellel oleks tänapäev huvi ja tahet niipalju toredaid esemeid valmistada, nagu neid vanasti igas veimevakas leidus. Kellel on veel nii rikast fantaasiat ja loomisrõõmu, et ta töötades vabalt looks lugematuid kirju nagu seda tegid esiemad?

Kui suur meister ja käsitöösõber pidi olla, et pimedatel talveõhtutel viletsal peeru

valgusel, oma väsinud kätega nii palju ilusat suudeti luua, et meie täna veel suure aukartusega muuseumi kogudes neid imepeeni pilusid, pitse, tikandeid ja varrastel kootud esemeid imetleme.

Masin ja linn röövisid eesti naiselt tööoskust ja tahet ja isegi arusaamist sellest, kui ilusad ja väärtuslikud need esemed on, mida valmistasid esiemad. Aetakse ultra-modernismi taga, kopeeritakse eeskujusid võõrailt. Kuid on küllalt rahvaid maakeral, kes kadestavad Eestit rikka ja ilusa rahvakunsti pärast.

Noortele pannakse suuri lootusi ja oodatakse neist, et nad jälle otsiksid teed ilusa rahvapärase käsitöö juure. Nad peaksid süvenema esiemade tööloomingusse ja arusaama vastutusest selle vara vastu, mis neile pärandatud. Noortes peitub palju ilutunnet ja loomisvõimet. Saagu nemad ilu kandjajaks! E. Metslind.

DESSY
STANISLAV

„Sardegna :
Concerto”

MARK TWAIN

McWilliamsite kogemused kõrivähiga

Enne kui selgitada, kui suurel määral mõlas linnas too õudne ja parandamatu haigus, kõri vähk, ma juhtisin proua McWilliamsi tähelepanu väiksele Penelope'le ja ütlesin:

„Kallis, oleksin sinu asemel, ma ei lubaks lapsele närida seda männipulgakest.”

„Kuldseim, mis halba see võib teha?” vastas proua McWilliams, samal ajal valmistudes võtma pulgakest, sest naised ei võta omaks kõige käegakatsutavamast tõde, ilma et ei vaidleks sellele vastu. See tähendab, abielus naised.

Vastasin:

„Armsaim, on teada, et mänd on vähimal määral toitev ühele lapsele.”

Minu naise käsi seisatus pulga võtmisel ja tõmbus siis tagasi rüppe. Ta hoidis end nähtavasti tagasi, siis aga ütles:

„Imelik, sa tead vist siis paremini kui mina. Sa tead, et oled targem! Kõik arstid ütlevad, et männis leiduv tärpentiin on kasulik nõrgale seljale ja neerudele.”

„Oo — ma olin teadmatutes. Ma ei võinud teada, et lapse neerud ja selg on haiged ja et perekonna arst on soovitanud —”

„Kes ütles, et lapse selg ja neerud on haiged?”

„Mu armsaim, sa nimetasid seda.”

„Pole mõtelnudki! Ma pole kunagi nimetanud midagi sarnast.”

„Kuidas, pole mõõdud kahte minutitki kui sa ütlesid.”

„Ära tüüta mind sellega, mida ütlesin! Mul ei lähe korda, mida ütlesin. Selles pole halba kui laps närib männitükikest siis kui tal on selleks soov ja sina tead seda isegi ilma seletamata. Ja ta närib seda tulevikuski. Säh, siin on, võta!”

„Ära tütle nüüd enam midagi, armas. Näen nüüd sinu vaidluse põhjust ja lähen kohe tellima kahte või kolme seljatäit paremaid männipuid. Ükski minu lastest ei pea midagi soovima, ilma et mina —”

„Oh, palun, mine oma ametisse ja jäta mulle vähegi rahu. Inimesehing ei või teha vähematki märkust, ilma et sina ei võtaks seda üle; ega juurdleks ja pureleks ja juurdleks seni kuni sa ise ei tea, millest sa räägid ja sina ei tea üldse midagi.”

„Väga häa, teen nii nagu soovid. Kuid seal peitub soov leida loogikat.”

Kuid naine oli ärritatult lahkunud toast enne kui suutsin lõpetada ja võtnud lapse endaga. Kui õhtul tagasi tulin, ta istus söögilauas näost valge kui lubi.

„Oh, Mortimer, sääl on see jällegi! Väike Gordon, Georgie Gordon on haige.”

„Kõri vähk?”

„Kõri vähk.”

„Kas on veel lootust?”

„Ühtegi selles laias maailmas. Mis saab küll meie lastest.”

Varsti lapsetüdruk tõi Penelope hääd-õöd ütleva ja õhtupalvet lugema. Kesk „Nüüd lähen uinuma” palvet ta kõhatas kergesti. Minu abikaasa langes maha nagu surnult. Järgmisel minutil ta tõusis juba ja tormas ringi äärmises ärevuses.

Ta käskis viia lapse voodi lastetoast meie magamistuppa. Läks ise vaatama kas täidetakse tema käsk küllalt korralikult. Võttis minugi ühes. Me korraldasime kõik hullumeelse kiirusega. Raam lastetüdruku jaoks paigutati minu abikaasa riietumistuppa. Nüüd aga proua McWilliams leidis, et oleme liig kaugel teisest lapsest, — mis siis kui öösel ilmnevad tollegi juures haiguse tundemärgid ja ta vaeneke nuttis.

Siis me paigutasime väikse voodikese ja lapsetüdruku lastetuppa ja panime endale voodi kõrvalruumi.

Kuid siis proua McWilliams leidis, et Penelope võib nakatada baby. See mõte tõi uue paanika tema hinge ja kogu meie perekond ei suutnud rahuldada teda küllaldase kiirusega.

Olgugi et ta isiklikult aitas meid kätki viimisel lastetoast, oma äärmises kiiruses ta lõhkus kätki peaaegu kildudeks.

Siirdusime alumisele korrale. Kuid sääl ei olnud ruumi kuhu paigutada lastetüdruku. Proua McWilliamsi arvates lastetüdruku kogemused evivat suure tähtsuse.

Nii pöördusime tagasi kogu kraamiga meie enda magamistuppa. Tundsin rõõmu nii nagu tunnevad seda tormist viintsutatud linnud pöördudes tagasi oma pesadesse.

Proua McWilliams tormas lastetuppa vaatama, kuidas arenevad sääl asjad. Sekundi järele ta oli säält tagasi uue Iliobi sõnumiga. Ta ütles:

„Miks magab Baby nõnda?”

„Kuidas lemmik, Baby magab ju alati nagu kott.”

„Tean, tean. Kuid seal on nüüd midagi erilist tema magamises. Tundub, et ta hingab nii, nii korrapäraselt. See on lihtsalt õudne!”

„Kuidas, minu armas, ta hingab ju alati korrapäraselt?”

„Tean seda isegi, kuid nüüd on selles midagi hirmuäratavat. Tema hoidja on liig noor ja kogemusteta. Maria peab jääma temaga, et olla käepärast kui midagi juhtub.”

„See on häa mõte, kuid kes aitab siis sind?”

„Kui soovid, võid aidata ise. Ma ei saa lubada kedagi aidata, tegutsen ise sarnasel raskel ajal nagu praegu.”

Ütlesin, et tunnen piinlikkust magada ja jätta tema hooleks valvamine ja toimetamine meie väikse haigega sel väsitaval ööl. Kuid ta lohutas mind. Nii Maria lahkus oma vanasse paika, — lastetuppa.

Penelope kõhis kahel korral unes.

„Oh, kuhu jääb arst. Mortimer, see ruum on liiga soe. See ruum on tõesti liiga soe. Keera kinni keskküte, kiiresti!”

Panin selle kinni, vaadates seejuures kraadiklaasi, kas 70° on liig soe haigele.

Kutsar tuli linnast tagasi teatega, et meie arst on haige ja lamab voodis. Proua McWilliams vaatas minu otsa tuhmund pilgul ja ütles kustuva häälega:

„Selles on saatuse hoiatus. See on ettemääratud. Ta pole olnud varem kunagi haige. Mitte kunagi. Me pole eland nii nagu oleksime pidand, Mortimer. Sadu kordi olen ütelnud sulle seda. Nüüd näed tagajärgi. Meie laps ei saa kunagi terveks. Ole rõõmus, kui võid andestada endale. Mina ei andesta endale ialgi.”

Ütlesin tahtmata teda solvata, et ma ei mõista millal oleme eland sarnast rõvedat elu.

„Mortimer, kas tahad tõesti kutsuda hädaohu ka väiksele Babyle!”

Ta hakkas nutma. Siis aga hüüdis äkki: „Kuid arst oleks pidand saatma rohtu!”

„Loomulikult. Nad on siin. Ootasin ainult aega, mil mul oleks võimalik need sulle edasi anda.”

„Anna need siis juba siia! Kas sa ei taida, et iga minut on kallis. Kuid mis mõte on saata rohtusid, kui ta teadis, et see haigus on parandamatu?”

Ütlesin, et seni kui on elu, on lootustki.

„Lootust! Mortimer, sa tead vähem kui sündind laps sellest mida räägid. Kui sa. — Mu taevas, reitseptil on öeldud anda teelusika täis iga tunni järele. Iga tunni järele! Nagu oleks meil terve aasta lapse päästmiseks! Mortimer, palun, rutta ometi! Anna vae-sele lämbuvale olevusele supilusika täis ja püüa olla vähemalt kiirem!”

„Kallis, supilusika täis võib —.”

„Ära tee mind hulluks. Võta, võta, võta! Minu lemmik! See on küll vastik vedelik, kuid see on häa Nellile — häa ema kalliskivile, ema aardele. Ja see teeb terveks. Võta, võta, võta! Pane oma tilluke päake ema rinnale ja maga ja varsti — oh, ma tean ta ei või elada enam hommikuni! Mortimer, supilusika täis iga poole tunni järele. Oh, laps vajab ka belladonnat. Ma tean, et ta vajab samuti ka parigoorikumi. Too need, Mortimer. Las, ma ise teen. Ma tunnen ja tean neid asju.”

Siis heitsime voodisse, pannes enne seda lapse voodi minu abikaasa padja ligi. Kogu tormamine oli mõjund minule ja juba kahe minuti pärast olin poolunes. Proua McWilliams äratas mu:

„Lemmik, kas keskküte on avatud?”

„Ei.”

„Seda ma arvasingi. Palun ava see. See ruum on liig külm.

Avasin selle ja jäin kohe magama. Siis äratati mind jällegi.

„Kallim, kas sa ei lükkaks lapse voodi oma kõrvale, see on ligem keskkütte torustikule.”

Lükkasin, kuid äratasin kogemata lapse. Suikusin, kuna abikaasa püüdis last rahusta-

da. Kuid tsipakese aja pärast tungisid minu alateadvusse sõnad:

„Mortimer, kui meil oleks vähe anerasva. Palun, kas sa ei helistaks.”

Ronisin uniselt voodist, komistusin kassile, kes pistis kiunuma. Siis kukkus minu jalale tool.

„Mortimer! Kas sa kõigile lisaks ei sooviks vast süüdata tuld ja äratada uuesti lapse!”

„Kuid ma pean ju vaatama, kui suurel määral vigastasin ennast, Karoline.”

„Hea küll, vaata siis juba parem tooli. Ma ei kahtle, et oled purustand selle. Vaene kassike. Ma mõtlesin sa oleksid —.”

„Ma ei mõtlegi hakata mõtlema kassist. See poleks kunagi juhtund kui Marial oleks lubatud jääda siia ja toimetada seda, mis on tema kohus ja mitte minu.”

„Mortimer. Mul tundub sa peaksid hābenema oma juttu. Oleks kurb kui sa ei suudaks täita need mõned asjakased, mida sind palun sellel hirmsal ajal, kus meie laps!”

„Jāta, Jāta. Teen kõik mida soovid. Kuid ma ei saa helistada üles kogu maja. Nad magavad juba kõik. Kus on anerasv?”

„Lastetoa riivilil. Kui lähed sinna ja küsids Marialt —.”

Tõin anerasva ja läksin magama. Mind äratati silmapilk.

„Mortimer, ma ei taha sind segada, kuid ruum on ikka veel liig külm, et sulatada anerasva. Kas sa ei süttaks kaminasse tule. Kõik on valmis, ainult tõmba tikust.”

Venitasin enese voodist välja, süütasin tule ja istusin siis oodates toolile.

„Mortimer, āra istu seal ja külmetu surnuks. Mine voodi!”

Kui olin heitmas pikali ta ütles:

„Kuid oota üks minut. Palun, anna lapsele veel rohtu.”

Tegingi seda. See pidi elustama ju meie last. Minu naine valas rohu üle anerasvaga. Varsti jäin magama. Pidin aga jällegi ārkama.

„Mortimer, tunnen tuuletõmbust. Tunnen seda tõesti. Pole midagi hullemat kui tuuletõmbus. Palun lükka lapse voodi tule juure.”

Tegin sedagi komistudes põrandavaiba üle. Tahtsin visata selle tulle. Proua McWilliams kargas voodist, haaras selle ja meil oli väike sõnavahetus. Siis oli mul juhust magada mõni silmapilk. Pidin tõusma, et panna lapse rinnale sinepiplaastrit, et see teeks oma tervendava töö.

Kuid puutuli ei ole kestev. Iga 20 minuti järele tõusin ja uuendasin puid ja see andis proua McWilliamsile võimalust lühendada arstirohu andmist 10 minutile, mis oli talle suureks rahulduseks ja rõõmuks. Vahetevahel uuendasin sinepiplaastreid, lisandades neile veel teisigi plaastriidke, igale poole kus oli veel vaba koht lapse ihul. Kuid hommikuks lõppesid puud ja minu abikaasa soovis, et läheksin keldri ja tooksin uusi.

Ütlesin:

„Kallim, see on suur töö ja lapsel peaks olema küllalt soe, kuna tal on erakordselt palju riideid seljas. Me võime panna talle peale teine kiht plaastreid.”

Ma ei saanud lõpetada, sest mind katkestati. Tõin puud ja puhusin tule üles. Tundes end nii jõuetuna nagu mees, kelle jõud on kadunud ja kelle hing on nõrkend. Oli juba valge kui ärkasin tõukest, mis mind sundis koguma kiires korras kõik mõtted. Minu abikaasa vaatas mulle otsa ja hingeldas. Niipea kui ta suutis tarvitada jällegi oma keelt ta ütles:

„Kõik on möödas. Kõik. Laps on suremas. Mida peame tegema?”

„Taevane halastus. Kuidas sa küll võid mind panna. Kus ma siis tean mida peame tegema. Kui me kraabiksime tema küljest plaastrid ja —”

„Sa idioot. Me ei tohi sekunditki kaotada. Mine arsti juure. Mine ise. Ütle talle et ta peab tulema, kas elusalt või surnult.”

Tirisin vaese haige mehe voodist ja tõin meile. Ta vaatas last ja ütles, et see ei ole suremas. Mulle tegi see rõõmu. Mu abikaasa muutus morniks, nagu oleks keegi solvavad teda isiklikult. Siis arst ütles, et lapse

kõha on põhjustatud ainult mõnest väiksest rikkest kurgus. Ma kartsin juba, et minu abikaasa näitab talle ust. Kuna arst tahtis lasta last kõhida tugevamini, et eemaldada kõha põhjust, ta andis lapsele sisse midagi, mis pani tema läkastama ja kohe tuligi välja väike puupind või midagi sarnast.

„Lapsel ei ole kõrivähk,” ütles arst. „Ta on vaid närind männilaastu või midagi muud ja on saand väikse pinnu kurku. Need ei tee talle midagi.”

Ütlesin:

„Seda ma usun. Tõesti neis sisalduv tärpentiin on väga kasulik lastele haiguste puhul, mis on neile omased. Minu abikaasa võiks seda teile pikemalt seletada.”

Kuid ta ei seletand. Ta pöördus kannapealt ümber ja lahkus ruumist.

Sellest ajast peale on meie elus juhtum, millest kunagi ei kõnelda. Meie elupäevad kaovad sügavas ja segamatus hingelises tasakaalus.

NOORSOOTÖÖMAILT

ÜENÜ osakondade vahelise „Eesti Nooruse“ tellimisvõistluse tulemused

1. märtsil s. a. oli Eesti Nooruse tellimisvõistlusest osavõtvaile osakondadele viimane tähtpäev tellimiste esitamiseks. Selleks ajaks oli tellimisi esitanud üldse 57 osakonda, kelledest 13 ulatusid tellimistega normideni, mis oleksid võimaldanud auhinnale tulemist.

Keskjuhatus oma koosolekul 5. III s. a. kinnitas tellimisvõistluste tulemused järgmiselt:

1. Osakondade vaheline võistlus rändauhinnale, millist tänavu kolmat korda kaitses ÜENÜ Tamsalu osakond, tulles seegi kord ülekaalukalt võitjaks ja ületades järgmise võistlusest osavõtja tellimiste arvu 400%!

Sellega omandas siis ÜENÜ Tamsalu osakond lõplikult ja jäädavalt Keskjuhatus auhinna, skulptor Halliste pirnpuust kuju „Mõtte”. Auhind antakse üle Tamsalu osakonna esindajale kevadisel Esinduskogul. Sama rändauhinna olid varem võitnud Jõhvi ja Aruküla osakonnad.

2. Võistluse auhindadele (Kr. 50.—, 30.—, 20.— eest kirjandust) võitis samuti Tamsalu osakond. Teisele kohale jäid kõrvuti Riisipere, Koeravere ja Väandra osakond, aga teisi auhindu võistlustingimuste kohaselt välja ei antud.

Toimetus ja talitus avaldavad otsekohest tänu lugupeetud võitjale ja samuti kõigile teistele osavõtjatele. Kokkuvõttes olid võistluste tulemused edukamad ja paremad kui möödunud aastal, kuigi näiteks minevaastane II auhinna omanik — Väandra osakond, samuti ka eelmistel aastatel domineerinud Aruküla osakond on jäänud väga kaugele taha või koguni hoopis väljaspoole silmapiiri.

S.

„Eesti Noorus“ ja osakondade soovid sellele

Hoolimata ÜENÜ osakondade võrdlemise suurest arvust ja neisse organiseeritud noorte tõepoolest suurest hulgast ei ole ajakiri Eesti Noorus seni tahtnud mitte ainult osakondade ja noorsoo ajakiri olla, vaid on haaranud laiemat lugejaskonda, kohaldades ka oma sisu ja vormi nii osakondade kui teiste lugejate tarvete ja nõuete järgi. Kahtlemata poleks raske toimetada Eesti Noorust puhtalt organisatsioonilise ajakirjana — ka meie lugejaskond ja tellijaskond suudaks sel juhul olla küllaldane, kuid siis tuleks kindlasti kogu asi korraldada teistel alustel. Noorte majanduslik ärarippuvus ja enamiku üenülaste iseseisvate tulude puudumine on põhjuseks, et loobutakse üksikult ajakirja tellimast ja loetakse seda osakonna raamatukogus või lugemislauas. On loomulik, et ajakirja ja enekõike niisuguse ideelistel alustel toimetatava ajakirja, kui seda on Eesti Noorus — peamiseks ülesandeks ja sooviks on ikkagi see, et teda loetakse, mitte niivõrd asjaolu, et teda just tingimata ostetakse

või tellitakse. Teatud norm ostjaid-tellijaid peab aga olema ka kõige ideelisema ettevõtte taga, sest need mitte üksi ei maksa oma tellimisraha asja hüvanguks vaid — ja see on tähtsamgi — moodustavad ajakirja kaasomanikkude ning peremeeste hulga, kes annavad kõigele ajakirjas esitatule kaalu, toekuse, ning kõlapinna. Olles nii kõige üldisemas mõttes noorpõlve- ja kultuurajakiri, on Eesti Noorus leidnud kasvavat hindamist ja tunnustust.

See peegeldub täiel määral ka ÜENÜ osakondade aastaaruandeis, kus 24. küsimusena on päritud osakondade soov Eest Nooruse suhtes. Kuna sellest osast tunnustusest, mis Eesti Noorusele on osaks saanud avalikkuses, on igatüki teadlik ja kuna sellest ka varem oleme korduvalt kirjutanud, siis peatume siin lähemalt selle hindamisel ja kriitikal, mida Eesti Noorusele on annud ÜENÜ osakonnad oma aastaaruandeis. Silmapaistev osa on jaganud vaikset tunnustust, kas seda kinnitades või soovides lahtri tühjaks jättes, millest kahtlemata rahulolemist võib välja lugeda. Esitame osakondade arvamisi Eesti Noorusest siin süstematiseerimatult, sest see kirju kriitika on mõnelgi juhul üsna huvitav ning õpetlik.

Päris kurba iseloomustust ühe osakonna tasapinnast loeme järgnevas lauses: „Osakonnale tellitud E. Noorusest on huvitatud ainult 5 liiget. Teised seda ei loe, sest neid ei huvita üldse mingi tõsisem kirjandus. Mõned lugejad soovivad, et ajakiri avaldaks rohkem kirjutusi tehnikast.” Teine osakond ütleb lihtsalt: „Jätkake samas tõusvas suunas.” Säälsamas on aga kolmas pahane, et pole kasutatud ja avaldatud tema poolt saadetud materjali! Üks Harjumaa osakond nõuab „eriti mitmekesisist sisu”, teine tahab „sporditeateid ja muid praktilisi teadmisi”. Umbes sama nõuab ka osakond, kes eriti rõhutab kirjutiste vajadust, mis käsitleksid noorsootöö korraldamist ja juhtimist. Juhiseid teotsemiseks üksikui erialadel, päle selle aga ka elureformi ja maailmavaate küsimusi soovib Järvamaa vanem osakond, nõudes ka senisest enam ruumi osakondade tegevuse ülevaadetele. Kuid näpunäited ja soovid ei piirdu kaugegtki mitte ainult sisuga, sest kirjutatakse ka: „Ajakirjale sisemise nägususe andmiseks peaksid seal leiduvad pildid-ülevõtted olema tekstiga ühel kõrgusel, kuid mitte nii, et kõites ajakirja, lähevad servade tasandamisel pooled ülevõtted kõrvaldamisele!” Siis aga nõutakse jälle rohkem noorsookasvatustlikke küsimusi. Ja nende kasvatustlikkude küsimuste vajadust tõendab osakond, kes teatab, et nemand polevat a ega saanud Eesti Noorust vaadata, sest tellimiste saatmine on igakord edasi lükatud ja aasta lõpul viimaks eitavalt otsustatud! Märksa viisakam on üks Tartumaa osakond, kes ka pole aega saanud E. Noorust tellida, kuid sellest hoolimata kirjutab: „E. Noorus on hästi korraldatud.”

Mitugi osakonda on omad soovid kokku võtnud järgmises lauses: „Sisu täiendamine.” Osakond, kes ise toimetust korralikult informatsiooniga varustab, soovib, et ka teistest midagi kirjutataks ja tahab päle selle veel

G. B. PITONI

„Märter tuleriidal”

artikleid kodu uurimisest ning spordist „suurimal määral”.

Ühenduses sama küsimusega tõstab teine osakond valju nurinat, et Eesti Noorus ajakirjanduses ilmunud informatsiooni kasutab osakondade tegevuse kohta. Ja seal see on — ise ei saada, avaldamist nõuab, kui aga avaldad — siis pole jällegi korras.

Nõudmised sisu suhtes pole sugugi ühekülgsed. Peipsi ääres nõutakse näpunäiteid näitekunsti alal, tutvustamist uudisteostega ja rohkem spordiudiseid. Korduvalt soovitakse sedasama lihtsalt nii: „et sisu oleks mitmekülsem”. Kuid esineb ka keerulisemat sõnastust sama soovi väljenduseks: „rohkem artikleid kõigist kultuurelu avaldusest tähtsamailt kultuurelu tegelastelt.”

Hoolimata tellimishinna madalusest avaldatakse mõneltpoolt soovi veel sellegi alandamiseks. Üks osakond kirjutab puhtsüdamlikult:

„Kuigi Eesti Noorus on meeldiv ajakiri, on ta nii keelelt kui sisult liig raske 4 kl. algkooli haridusega inimestele, kes moodustavad meie osakonna enamuse. Näeksime meeleldi vahetevahel nõuandeid ja juhtnööre seltskondlikuks tööks.”

Palju kibedam on aga Läänemaa meeste arvamine; mida peaaegu samade sõnadega toetab üks Võru nurga osakond:

„Osakonna liikmeks on puht maavaimulised inimesed; kuna Eesti Noorus ei paku peale kirjanduse midagi, siis puudub kohal ajakirja vastu huvi.” See osakond pole aga kahjuks näinud ühtki numbrit 1936. a. Kõige kenamini on ennast väljendanud üks noor Järvamaa osakond: „Ajakirja sisu ei huvita ja moepärast tellida ei ole ainelist võimalusi. Kui ajakirja sisu on huvitav, siis tellitakse teda sundimatult.” Umbes sama juttu ajab ka üks Tallinna lähedane osakond: „Võiks olla sisukam. Oleva kujul ei leidu tellijaid.” Need 3—4 eitavat suhtumist on aga ka oma laadis ainsad, sest teised jagavad tunnustust ühel või teisel viisil.

Sest ei saa ju mitte eitavaks kriitikaks lugeda selliseid soove kui „praktiliste teadmistega täiendamine, mida noored võivad elus rakendada,” „rohkem tegeliku töö ülevaateid ja juhtnööre maaosakondade töös” jne.

Üks on kindel, et kui toimetus tahaks kõiki neid soove rahuldada, peaks ta lihtsalt koju minema! Eriti torkab silma, et Eesti Nooruselt nõutakse — et ta peaks asendama kõik muud ajakirjad, esitades kõik seni neis leiduva parema ja jättes välja üleliigse! Kuivõrd võimatu on seda nõudmist teostada peaks selguma kohe, kui ainult nimetamegi, mida üks peab seks paremaks ja mida teine: tooge artikleid näitekunstist, sookuivatamisest, mesilastepidamisest, õpetage laulukoorijuhtimist ja andke noote kaasa, kirjutage puutööst ja peenrategemisest, kodukaunistamisest ja tõstepommide käsitsemisest! Ning teine: mitte supiretsepte, mitte porgandikasvatust, andke meile artikleid elureformist ja enesekasvatusest, filosoofiast ja ajaloost, jne., jne.

On igatahes „tänuväärt” ülesanne katsetki teha ühele ajakirjale niisuguse universaalse ilme andmiseks!

Agas punase joone leiame neist soovivaaldustest siiski, teatud suunda kaldub enamik nõudmisi siiski — ja selle eest on toimetus osakondadele otsekoheselt tänulik.

Lõppeks veel mõningaid arve: Rohkem kui ühe eksemplari olid Eesti Noorust 1936. aastal tellinud 145 ÜENÜ maaosakonda (siinjuures on arvestatud kõik osakondade poolt vastuvõetud tellimised), s. o. 63% kõigist osakondadest. Maaosakondade poolt esitatud tellimiste arv teeb umbes 30% üldtiraazist. Nii siis — küllalt arvestatav osa. Koos linnaosakondade poolt võetud tellimistega tõuseb see 1/3 õige pisut üle 50.

K. S.

ÜENÜ raamatukogud

1936. a. teatelehtede järgi saame kokkuvõtliku pildi raamatukogudest ÜENÜ-s. Esitades seda ülevaadet, piirdume ainult nende osakondadega, kellede kogudes on enam kui 100 raamatut, jättes väikesed käsiraamatukogud kõrvale. Olgu viimastest öeldud ainult niipalju, et neid on igal osakonnal, väl-

jaarvatud kümme-kond kas siis õige noort või jälle kirjandusevaenulist organisatsiooni.

Kõnesse tulevad suuremaid raamatukogusid oli 1936. a. 99-l osakonnal ja kõigis neis kogudes leidus kokku 25 375 raamatut, mis teeb peaaegu 2 raamatut iga ÜENÜsse organiseerunud isiku kohta.

Nendest raamatukogudest olid avalikkude raamatukogude võrgus 22 ja neis olevate raamatute arv oli kokku 6935, s. o. 27,3% kõigist ÜENÜ suuremates kogudes olevaist raamatuid. 1932./33. aastal oli ÜENÜ osakondade käes 14 avalikku raamatukogu. Kogude suurenemisest on tingitud siis ka uute kogude võrku võtmine. ÜENÜ avalikkude raamatukogude võrgus seisvate raamatukogude arv on nii siis kasvanud 4 aasta jooksul 63,6%.

Avalike raamatukogude koguarvust moodustab ÜENÜ ülalpidamisel olevate kogude arv seni küll ainult ligikaudu 3% võimalikust (osakondade arvu arvestades) 25%-st. Sellest poolt ülalpeetavate av. raamatukogude arvust on ÜENÜ kogusid umbes 4,4%. Viimastel aastatel on ilmnunud tendents, et valivalitsused annavad raamatukogud üle selliste ülalpidamisele, eelistades muidugi noortorganisatsioone.

Uusi raamatuid on kõigis neis kogudes kokku aasta jooksul muretsatud 2095, kogusummas 2734 krooni ja 32 sendi väärtuses. Ohtrasti on kogude asutamisel kasutatud odavaid müüke.

Lõpuks, ja need arvud ütlevad ehk kõige rohkem — üle terve maa on ÜENÜ raamatukogudest 1936. a. jooksul lugemiseks laenatud ja võetud 29 876 raamatut. Kui arvestata siin käsitletava 99 osakonna liikimete arvuga, siis teeb see iga inimese kohta 5 raamatut aastas. Mitte just palju!

ÜENÜ osakondade aastapäevade kalender

Käesoleval aastal said ja saavad

XV AASTAT vanaks

järgmised ÜENÜ osakonnad:

5. I Kodasuu

20. XII Atsalama

Sama vanuse oleksid aasta jooksul saavutanud veel Kullamaa, Raigu, Kadrina, Heltermaa, Purga, Laupa ja Kose osakonnad — kuid need on kõik likvideeritud 1931. ja 1932. aastal.

X AASTAT

on möödunud ja möödub järgmiste osakondade asutamisest:

16. I Voldi

30. I Lepassaare (asutamise ajal Orava)

12. III Rae

13. III Aruküla ja Sangaste

25. III Kahula

27. III Kõnnu-Vendlus ja Veltsi

- 10. IV Karilatsi
- 19. IV Sikana-Aluste (varem Sikana) ja Maho
- 1. V. Rõusa
- 8. V Tori „Võistleja“
- 29. V Veriora
- 26. VI Nursi
- 7. VII Sõmerpalu
- 28. VIII Torma
- 16. X Venevere
- 30. X Narva
- 6. XI Tammiste
- 27. XI Kuigatsi
- 18. XIII Metsküla ja Lagedi.

Samasse ikka oleksid jõudnud, kuid on enne likvideeritud Kähri, Kaarli-Ülemõisa, Lindi, Võsivere, Liigvalla, Luke, Voore, Vana-Kuuste ja Keeni osakonnad.

V AASTAT TÄITUS JA TÄITUB tänavu järgmistel osakondadel:

- 17. I Jõepere
- 17. II Massiaru

- 21. II Tsiistre
- 28. II Kolossovka ja Kõnnu
- 5. III Joa
- 17. IV Räägu
- 24. IV Vinni-Pajusti
- 29. V Rõika
- 19. VI Vaabina
- 18. VII Akadeemiline
- 18. IX Vastse-Roosa
- 16. X Paeküla
- 28. X Vana-Otepää
- 6. XI Vaiatu
- 13. XI Tapaküla
- 20. XI Kureküla
- 11. XII Pikasilla
- 14. XII Mäetaguse-Metsküla ja
- 27. XII Kukruse.

Hoolimata kaunis lühikesest east on ka tänavu 5 aastaseks saada võinud osakondadest mõned juba likvideeritud ja nimelt: Aseri-Rannu, Tarvastu-Mustla, Kaali, Vassivere ja Järva-Madise.

10 aastat tööd Rae ja Aruküla ÜENÜ-s

Kümme pikka ja vaheldusrikast aastat on möödunud ajast, mil asutati Rae valda kaks noorsoo organisatsiooni. Esimene neist 12. märtsil 1927. a. valla lääneserva — ÜENÜ Rae osakond ja teine, päev hiljem, valla idapoolsesse nurka — ÜENÜ Aruküla osakond.

Kümme aastat on teinud kumbki osakond tõhusat tööd aidates kõigiti kaasa meie ühiskondliku elu sisustamisel ja ülesehitamisel. Seda tunnevad kõige paremini mõlema keskuse oma inimesed, aga seda tunnevad ka kõik teised üle maa laialipaisatud kaasnoored. Kui juba aasta annab hinnatavaid tulemusi, siis kümme korda aasta on kindlasti tagajärjekam. On küllalt põhjust jääda sellel kilomeetritulbal, mis kümnekordselt valitud isikute juhtimisel püstitatud, korraks seisatuma; vaadata tehtule, mõista ja tunda oma olukorda ja seisukohti olevikus ja tõmmata uusi sihtjooni tuleviku uute ja kaugemate üritustele lähenemiseks.

Nagu kümme aastat tagasi oli nende kahe osakonna asutamisaegade vahe vaid üks päev, nii ka nüüd, ehkki puht juhuslikult, pühitseti oma tegevusjuubelit Rael ja Arukülas ühepäevalise vahega. Rae osakond, kui varem asutatud pühitseti 13. märtsil ja Aruküla osakond 14. märtsil. Juubelpäevad olid sisukad ja jätsid koosolijatele täielise rahulduse.

Kui vaadata tagasi eraldi nii ühe kui teise osakonna tegevusele, siis peab küll ütleva, et

siin on paljugi ühist. Mõlemad on pakkunud oma parima, liües kaasa kõikidele ühiste ettevõtetele ja on olnud ise mitme ürituse algatajaks ja täideviijaks. On korraldatud terve rida mitmesuguseid kursusi, loenguid, võistlusi, peoõhtuid, väljasõite; on korraldatud ka suuremaid päevi ja pidustusi; antud välja oma ajakirju ja levitatud ÜENÜ üldajakirja „Eesti Noorust“, kusjuures Aruküla on tulnud kahel aastal üldvõitjaks; kuulsad on ka Aruküla näitlejad.

Vahekord kaasorgidega, omavalitsusega ja koolidega on kõigiti hea ja üksteistmõistev. Kõik see ja juhtide enda tubli algatus on olnud edu pandiks.

Palju on muidugi tehtud ka noorsoo kasvatuslikul tööpõllul, mille kajastajaks on kõik need noored ja noortele lähedalseisvad kodanikud, kes tunnustanud noorsooliikumist, võtnud ise sellest agaralt osa ja aidanud kõigiti kaasa meie ühise pere parema tuleviku loomistööks. Kool oma jõududega on sirutanud alati abistava ja heatahtliku käe, seda ka praegusel momendil, mil mõlemas osakonnas juhib tegevust pedagoog ja tahaks loota, et see vahekord üha tiheneb.

Ka on mõlemad osakonnad võtnud osa oma esitajate kaudu mitmel korral ÜENÜ

Keskjuhatuse tööst, mis omakorda toonud asjasse elevust ja enam teadlikku juhtimist.

Kokkuvõttes võib öelda, et need kümme aastat on Aruküla ja Rae kodanikele pakunud suuri ja asendamatu elamus, mille väärtusi meie oskame vast paremini hinnata oma hallpäistes aastais.

Püsigu see töötahe ja väsimatu püüd paremusele ja ärgu kustugu see tuli, millest hoovab soojust ja armastust. Selleks teile õnne ja edu!

ÜENU osakondi külastamas

Karinul

peeti 31. jaan. osakonna peakoosolek, millest võttis osa 90% liikmeid. Osakond on asutatud 12. juulil 1925. aastal, omab ligi 1000 kõitelise raamatukogu, laulukoori, orkestri ja tubli näitetrupi. Hiljuti muretses osakond raadio ja täiendas näitelava varustust. Asjaajamine ja raamatupidamine on osakonnas eeskujulik. Käesoleva aasta suvel on kavatsus korraldada Karinul ÜENU Järvamaa suvepäeva.

Osakonna esimeheks on E. Marme, läbi saamine kooliga ja teiste organisatsioonidega on kõigiti hea.

Hirvliis

oli peakoosolek 21. veebruaril. Tegevust ja ettevõtlikkust on olnud; korraldatud ekskursioone, aianduspäevi, näitusi ja loenguid. Palju on olnud aga ka arusaamatusi juhatusliikmeil kohaliku algkooliga ja see on mõjunud pidurdavalt. Asjavalituid juhatust peaks siin võtma tarvitusele kõik abinõud koostöö ja rahu saavutamiseks nii kooliga kui ka teiste org-ge. Kuna uues juhatuses on peamiselt „värsked“ mehed, siis tuleks hoida küll Keskjuhatusega ja teiste ÜENU osak. tihe kontakt, mis on abiks koha peal tegevuse juhtimisel. Ka võiks vajaduse korral juhatust täiendada koopteerimisega ja nii rakendada tööle üksikuid tegelasi väljaspool juhatust.

Kiviõlis

toimus aastapeakoosolek 28. veebr. Kiviõli rahvamajas. Osakond on üks nooremaid, asutatud 10. mail 1936. a. Mõningail takistavil põhjusil (juhtide lahkumine osak. jne.) ei saanud osakond oma tegevust küllalt hästi arendada.

Nüüd, mil uues juhatuses vägagi tublisid jõude võiks Kiviõlis paisuda tegevus laiaulatuslikuks, seda enam, et noorsugu on siin külluses. Osakonna esimeheks valiti üliõpilane Paal, samuti kuulub juhatusse kohaliku rahvamaja juhataja Toom. Kõne all oli ka osakonna ellukutsumise küsimus Küttejõusse, mis kindlasti mõjuks ka Kiviõli osakonnale soodustavalt.

Kuna Kiviõlis on seltse palju, siis tuleb

aegsasti luua kaas-orgidega sõbralik vahet, arendada koostööd ja hoiduda näaklemistest, kindlasti jätkub siis tegevust kõigile.

Selikülas

oli peale paariaastast seisakut kutsutud kokku 6. märtsil peakoosolek, kus otsustati peale selgituskõne ärakuulamist tegevust kõige kõrgemalt uuesti elustada.

Osakond on asutatud 22. det. 1929. aastal. Olnud alul isegi kohaliku algkooli ülevalpidajaks ja selle tulisemaks eestvõitlejaks.

Koosolekul otsustati kutsuda ellu osakonna juurde õpiring ja asutada lugemislaua, moodustada laulukoor ja laiendada keelpillide orkestri tegevust. Käesoleval aastal Järvamaa peetavast ÜENU suvepäevast lubati rohkearvuliselt võtta osa.

Juhatuse esimeheks valiti koolijuhataja R. Talvik, kes tuntud tubli näitlejana ja muusikamehena.

Käosalu

noored pühitsesid 6. veebr. oma 13. aastapäeva. Öhtu oli meeleolukas ja kodune. Esines osakonna laulukoor, näitetrupp ja üksikud liikmed deklamatsioonidega. Rõõmu sooje tervitusi kaas- ja naaberorganisatsioonelt kinnitas lugupidamist ja tunnustust juubilarile. Osakond on üks tublimaid ÜENU peres.

Järvakandi

osakond korraldas peale paariaastast seisakut peoõhtu ühes selgituskõnedega 7. märtsil Järvakandi rahvamajas.

Osakond on asutatud 7. juulil 1929. aastal ja tema algaastad olid eriti viljakad. Tõhusat tööd on teinud Järvakandi osakonnas E. Sõrmus, kes ka üks osakonna asutajaist, kuid nüüd juba pikemat aega elutseb Läänemaal.

Praegu on osakonna juhtimine nooremate tegelaste käes ja nagu kohal selgus ei tulda kooli ja teiste vanemate tegelaste poolt neile vastu küllalt usaldusega ja häatahtlikkusega. Tahaks loota, et Järvakandi noored oma sirgjoonse tööga sulatavad selle ükskõiksuse ja võidavad üldise poolehoidu.

Esinduskogu tuleb kokku 40. korda.

ÜENU Keskjuhatuse on otsustanud kevadise Esinduskogu koosoleku kutsuda kokku 10./11. aprillil s. a., algusega laupäeval 10. IV kell 10 hommikul. Kuna Esinduskogu on neljakümnes ÜENU ajaloo, siis püütakse sellele anda pisut pidulikumat ilmet. Kõnedega esinevad kindlasti muinsuskaitse inspektor Erik Laid, kõneldes linnuste kultuuriloolisest väärtusest ja seal teostuvate kaevamiste tähtsusest; Keskjuhatuse esimees A. Keller pühendab oma ettekande eriliselt ÜENU organisatsioonilistele küsimustele kuna A. Meikop esitab lühikese kokkuvõtte rahvaulikooli (eriti noorsoo rahvaulikooli) küsimusest. Peale selle on veel pööratud agr. K. Liidaku ja Dr. Edg. Kanti poole, kellele on teemade suhtes jäetud vaba valik.

Laupäeva õhtune pidulik koosviibimine toi-

Kagu-Eesti Keskkorralduse noorsoojuhtide kursus Tartus 13./14. III s. a. Keskjuhatause lektoritena võtsid osa Oskar Uudeküll, Edgar Hõbe, Ullo Toomi ja J. Rosenstrauch. Pikema ülevaate kursuse tööst ja tulemustest avaldame „Eesti Nooruses“ nr. 4 s. a.

mub seekord kinnisena, ainult saadikule ja üenülastele. Eeskavalise osa korraldamiseks on pööratud Tall. osak. poole.

Traditsioonikohaselt järgneb esmaspäeval saadikute ja noorsoojuhtide järelkursus. Eri-line rõhk on siin üldist laadi organiseerimisküsimuste ja koosseisude noorendamise probleemi kõrval pööratud, kevadisel ja suvisel

tööhooajal teostamisele tulevaile ülesannetele.

Esinduskogu kujuneb seekord saadikute arvult kindlasti rekordseks, mitte ainult 40. koosoleku, vaid ka loodetavasti tavalisest märksa suuremate sõidusoodustuste tõttu.

Ametlik päevakord ja kava tehti osakonna juhatustele teatavaks vastavas eriringkirjas. S.

Väärtuslikku populariteaduslikku kirjandust!

A. Parts:

LÄBI AASIA SÜDAME

Sven Hedini elulugu reisides. 153 lk., rohkesti pilte. Hind 2 krooni. Teoses käsitletud Sven Hedini kuulsate reiside kirjelduse aluseks on võetud Hedini enda kirjutatud rohked noorsoo- ja rahvaraamatud, millistest mõned on suurrühvaste juures elanud läbi 25—30 trükki.

Prof. dr. Ed. Tennmann:

EKSTAAS JA MÜSTIKA

Prof. E. Tennmanni teaduslik-populaarteaduslik teos on huvitavamaid raamatuid meie populariteadusliku kirjanduse alal ja käsitleb ning analüüsib ekstaasi ja müstika olemust harukordse huvipakkuvusega.

Joh. Niggol:

MATKAPILTE KAMTŠATKAST

Teose autor jutustab oma isiklikest fähelepanekuist nii Kamtšalka looduse, rahva, selle eluviiside ja muude iseärasuste kohta, millised ta ammutas oma mitmeid aastaid kestnud reisul läbi selle maa südame.

Herman Löns:

LIBAHUNDID

Tõlk. T. Kaarheit, hind kr. 2.50. „Libahuntides“ annab H. Löns rabataguste talupoegade tasapinnast nähtuna läbilõikelise ülevaate Euroopa ajaloo ühest koledamast ja kurvemast ajajärgust, n.n. kolmekümne-aastasest sõjast, mis möllas Euroopa mandril kolme sajandi eest.

O.Ü. „Noor-Eesti Kirjastus“.
Tartus, G. Adolfi 8.

Ületamatuks headuselt ja hinnalt jääb

Milvi

hambapasta. Saadaval kõigis ärides

A.-S. EPHAG Tallinn

AHTO

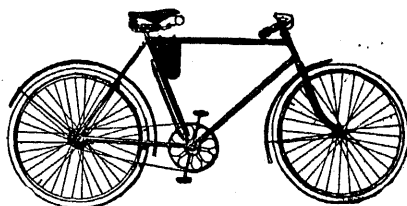
TURIST

KULDMEDAL

ETK valmistab rahvale väärtkaupa!

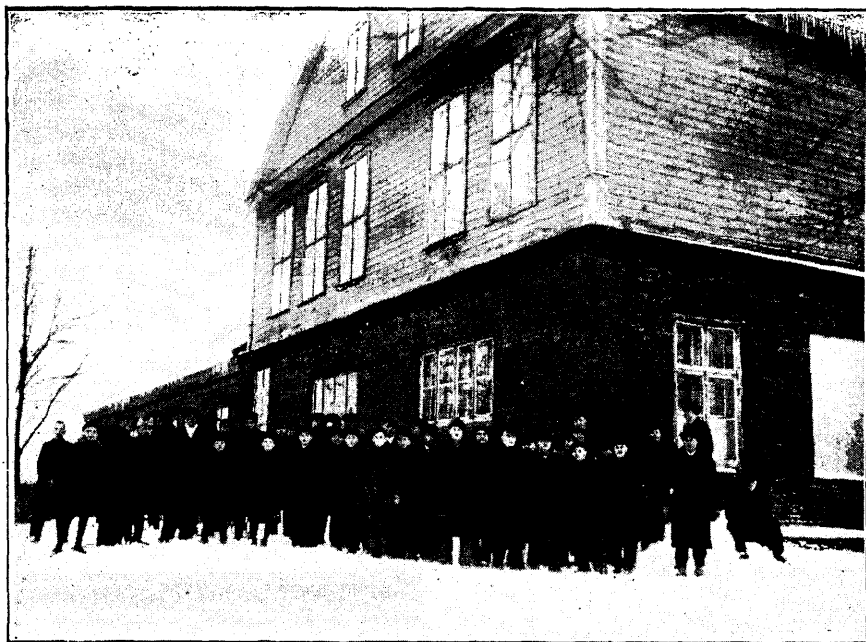
Wanderer ja **Brennabor**
jalgrattad

Rudge sport- ja võidu-
sõidurattad

on aastakümnete jooksul oma vastupidavust üles näidanud.
Need on rattad, mida valib asjatundja.

K.-M. LIER & ROSSBAUM, Tallinn, Viru 7, tel. 433-34, 479-79

Vändra osakonna noored oma kodu ees.

VÄNDRAST

Vändra osakonda on tulnud uusi tublimaid jõude ja ka liikmeskond on paari viimase kuu jooksul kasvanud märgatavalt. Kõigeks selleks on teataval määral kaasa mõjunud kohaliku vallavalitsuse vastutulek. Nimelt on vallavalitsus osakonnale, oma kodu sisseseadmiseks, annud aleviku 4. kl. algkoolimajast ruumika toa eeskoja ja erasissekäiguga. Nii ruumid, kui ka elektrivalgustus on osakonnale hinnata.

Vallavalitsuse järjekordne vastutulek väärrib soojemat tänu. Paljud häid kavatsusi on jäänud kas hiljaks või hoopis teostamata just kokkutulemise ruumide puudumise pärast, sest iga väiksema ürituse läbiviimiseks üürida ruume teeb osakonnale asjatuid kulusid. Läänud aastal toetas vallavalitsus osakonda sellega, et võimaldas vallamajast vastava ruumi ühes kütte ja valgustusega, samuti hinnata, avatava avaliku lugemislaua tarvis. Osakonna valduses olevale avalikule raamatukogule lasi vallavalitsus valmistada mahuka raamatukapi.

Nüüd ruumide saamisega on alanud osakonna spordiharus intensiivne tegevus. Spordiharu juhtideks on valitud parimad sportlased. Nii haru juht Arnold Jensen äsjasel üleriiklisel suusavõistlusel Narva-Jõesuus saavutas 18 klm suusatamises Vello Kaaristo järel 3. minutilise ajavahemikuga teise koha. Teised haru juhid O. Juhansoo ja A. Kont on samuti Pärnumaa sportlaskonnas parimad kergejõustiklased.

Esialt kavatakse alata spordikursustega, kus juhatajana esialgul töötab haru esimees Jensen.

Oma ruumi viiakse üle ka 700 köiteline

Vändra avalik raamatukogu. Raamatukogu juhina töötab juba teist aastat K. Koger, kel seljataga kauaaegsed kogemused. Osakonna kirjandusharu poolt ülalpeetav Vändra avalik lugemislaua jääb vanale kohale vallamajja, kus on kõigile rohkem kättesaadav.

Kodu-uurimise haru arhiivi on kogutud viimasel ajal palju väärtuslikku materjali, peamiselt Vändra kihelkonna ajaloo ja rahvaluule alalt. Mõned uurimismaterjalid ja dokumendid on isegi 1641. aastast.

Osakonna tegevust juhivad käesoleval tegevusaastal: Esimees P. Maurer, sekretär A. Tekko, laekur K. Koger ja liikmed V. Holts ja A. Jürisson.

Vändra osakonna spordiharu juht Arnold Jensen. Suuskadel sama võidukas kui suvel jalgrattal.

Uus ÜENÜ osakond

14. veebr. peeti Völli-Kildul ÜENÜ asutamiskoosolek, kuhu oli ilmunud ligi 80 noortvana, kes huviga jälgisid selgituskõnet ja üksmeelselt otsustasid hakata teotsema ÜENÜ osakonnana. Senini olid Völli-Kildu noored töötanud osalt kohaliku tuletõrje juures, milline aga ei andvat küllalt soodsaid ja noortele omased teotsemisvõimalusi.

Osakonna esimeheks valiti M. Kundla, kes oli ühtlasi ka osakonna ellukutsujaks. Koosolekul laususi üks osakonna asutajaist: „Kirja ja kõnemehi meil pole, aga töönimesi on meil küllalt.“ Töönimesi aga vajabki kõige pealt organisatsioon ja seepärast võib loota uult osakonnalt tõiseid töötulemusi.

Osakonna aadress on Suure-Jaani, Völli postitalu, lähem raudteejaam Olustvere, telefon. S.-Jaani 57-II.

Elvast

ÜENÜ Elva osakond pidas 21. II 1937. a. oma aastapääkoosolekut osakonna kodu ruumes Oja tän. 1. Koos oli 25 liiget. (Tege-likke liikmeid 85). Algus kell 16.00. Protokol- lis: Jaan Allmere, juhatas: Kaarel Lip- ping. Tegevusaruande esitas Elmar Kuus ja kassaaruande esitas Helmi Hendrikson tasa- kaalus kr. 714.92. Ühtlasi võeti vastu 1937. a. eelarve tasakaalus kr. 635.—. Osakonnalt sel aastal on olnud suurürituseks operett: „Moo- torpruut“, millisega oleme täitnud 1/2 kassa eelarvest. Et hoida ära mõningate liikmete väga mitmesuguste harude juhatuses ole- mist, siis otsustati, rakendada liikmeid aktiiv- semalt tööle sel teel, et määrati kindlaks ha- rude juhid järgmiselt: näiteharu juhiks El- mar Kuus, spordiklubi: Elmar Robert, kir- jandusharu ja populaarteaduslikud loengud: Mart Lukk, meeskoor: Jaak Allmere, ühistege- vus: Vold. Käes ja rahvatantsutrupi juhiks: Juss Rappa.

Uude juhatusse valiti: K. Liping — esi- mees, H. Hendrikson — kassapidaja, E. Käes — sekretär, E. Vaorand ja E. Soopalu — ame- tita juhatusse liikmeiks. Revisjonikomisjoni va- liti: K. Soopalu, S. Lukk ja A. Kuus.

Osakonnalt on oma kodu Oja tänaval. Üht- lasi omab kelgumäe, mis tänavu pole küll tulu suuremat toonud, sest ilmastik on olnud väga halb.

Vanale juhatusesele olgu öeldud siinkohal aitäh!

H. Hendrikson.

ÜENÜ Keskjuhatuses stipendiaat ANTON TEKKO

A. Tekko (Vändra osakonna sekretär ja „Vändra Uudiste“ toimetaja) sõitis käesoleva kuu algul Soome. A. Tekko eriliseks üles- andeks on tutvuda koduurimise ala korraldu- sega Soomes ja kodumuuseumitega. Selle kõrval ja sellega ühenduses külastab A. Tekko paljusid Soome noorsooorganisatsioone.

Keskjuhatus on stipendiumi määramisega katsunud kõrvaldada koduurimiseala juhtide tunduvat puudumist. Kindlasti on sel alal vä- ga palju õppida just Soomest. Päälegi näeb ka Haridusministeeriumi vabahariduse tööka- va 1937./38. a. ette koduurimise ala kor- raldamise, kavade, juhiste ja juhtide ette- valmistamise teostajana just ÜENÜ.

S.

Õiendus

„Eesti Nooruse“ eelmises numbris on lk. 50 H. Rikandi luuletuse „Nukral talvepäeval“ autorinimena sattunud Hans pro Hindrek. Luuletuse autoriks on nimelt Hindrek Rikand. Sama luuletuse I rea neljas sõna on trükitud „segane“, kuid peab olema so- gane. Toimetus vabandab eksituste pärast.

SISUKORD:

A. H. TAMMSAARE: Vaim ja võim; H. LEPIK: Hommik; G. Naelapea: Kaudu üm- berhinnangute läheb noorte tee; E. ABRAMS: Rippumatus; E. WICKERT — Kõne nooru- sele; E. VINT: Noorte tänapäeva harrastustest Taanis; V. TOMBERG: Sugestioon ja tahe; EL. EL.: Üle kiirgavate lumelagendikkude; T. VAREND: Praktilist organisatsioonitöö igapäevaks; KIRJANDUST; TEADUS JA TEHNIKA; HUUMOR: MARK TWAIN: Mc- Williamsite kogemused; NOORSOOTÖÖMAILT.

Tegev-toimetaja: Vold. Vent. Vastutav toimetaja: August Meikop. Toimetus: Erika Viir- salu, Arvi Moor, Hugo Lepik, H. Tarand. Väljaandja: Ülemaalse Eesti Noorsoo Ühen- duse Keskjuhatus. Toimetuse ja talituse aadress: Tallinn, Lembitu 20.

Tellimise hind:

Kodumaal, Lätis ja Leedus: aastaks kr. 2.50, poolaastaks kr. 1.50, kolmeks kuuks 75 senti, kuus 30 senti. Mujal: aastaks kr. 4.—, poolaastaks kr. 2.—.

Trükikoda „Estotrükk“, Tallinn, S. Karja 8 1937.

Soovitame
lugupeetud

piimatalitustele:

Rootsi „Alfa-Laval“

ja

Saksa „Westfalia“

harilikke, poolhermeetilisi ja täishermeetilisi

koorelahutajaid

Astra & Silkeborgi vabrikute

uemat tüüpi ning paremate katsetulemustega
kroonitud

piimatööstuse masinaid

Praegusaja paremaid üldtunnustatud

**piimaveokanne ja
piimakurnasid**

Taani „F. M“, ja Rootsi „Alfa“.

Võitünnimaterjali, pärgamenti, võisoola, võivärvi,
väävelhapet, amüülalkoholi, masinarihmu ning kõiki
piimatalituses vajalikke laboratooriumitarbeid.

Müük ainult piimatalitustele.

Jälgige hinnakirju

P. K. „Võieksport“

Hind 30 senti.

„POLARIS“

EESTI KINNITUS-A.S.

võtab vastu järgmisi

kinnitusi:

tule-, murdvarguse-,
veo-, väärtsaadete-,
kasko- (laevakerede-
ja klaasikinnitusi

Seltsi põhi- ja tagavarakapitalid ületavad Kr. 948.000.—. Seltsi asutamisest peale on kahjude eest väljamaksetud üle Kr. 5.000.000.—.

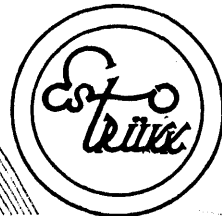
Soliidne edasikinnitus! Kahjud likvideeritakse viivitamata!

Juhatus asub Tallinnas, Vana Viru 12. Kõnetraat 426-66. Telegrammi-aadress: „Polaris“. Osakond asub Tartus, Suur Turg 11. Kõnetraat 6-75. Esindajad kõigis linnades ja maakohtades.

TRÜKIKODA ESTOTRÜKK

TALLINN, SUUR KARJA 8

MASINALADU, AUTOMAAT TRÜKI-
MASINAD JA MOODSAD KIRJAD
GARANTEERIVAD HEA, KIIRE JA
MÕÕDUKATE HINDADEGA TOO

TELEF. 445-25

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR